

12 فوئاد حوسێن:

ناتوانم هەموو شتێک ئاشکرا بکەم

Bersivek Havînê ji bo Hewlêriyan heye

9



Hejmar / Nr. 147
17 Gulan / Mai 2012

ROJNAMEYA KURDÊN DIYASPORA

Rûdaw

ÇAPA EWROPA

Deutschland 1,50 Euro | Österreich 1,50 | Belgium 1,50 Euro | Danmark 15,00 DKK | France 1,50 Euro | Nederland 1,80 Euro | Norway 15 NOK | Schweiz 2,70 CHF | Sverige 21,00 SEK

Peymanek Nû

Li gor rapirsiya li 11 bajarên Kurdan, xwestekên Kurdan yen sereke ev in:

- Statûya siyasî: **81%**
- Perwerdehiya bi kurdî: **92%**

3 / 11




4 191631 701506 00019




9 771869 104000 20



Şansekê bidin Mohamed!



» Zarokê penaber ji kampa Domîzê/Dihokê dimire, eger bilez neyê emeliyat kirin

Köln (Rûdaw) - Hem bê nasname, hem penaber, hem jî giran nexweş: Gava Mohamed Salih Qubat çavên xwe li dinê vekir, bê şans bû. Zarokê 10-salî ji Dêrîka Hemko ne tenê weke malbata xwe li Sûriyê bê nifûs û ji hemû mafên bingehîn bêpar bû, ew herwiha bi nexweşiyeke giran a dil jidayikbû. Dilê wî bi kun e û damarê bingehîn a ku diçe "pişikê" xetimî ye; di ser de jî bergê wî yê dil, ku bi damarê bingehîn a cesedê ve girêdayî ye, ne baş girtî ye. Niha jî metirsiyeke gellekî mezin heye ku dilê Mohamed, ku ev 8 sal in tevlî malbata xwe li kampa penaberan a Domîz/Dihokê di nava perîşantiyê de dijî, her kêliyekê bisekine û dawî li jiyana wî bîne. Ancax emeliyateke mezin dikare vî kurikî ji mirinê xelas bike. Lê mercên teknolojî û pisportiya doktorên li Başûrê Kurdistanê ji bo emeliyateke wiha kompleks têrê nakin. Lewma nexweşxaneya zanîngeha Bonnê li Almanyayê bi her şêweyî xwe daye ber ku Mohamed li Almanyayê derman bike. Rêvebirê beşa kardiyolojiya zarokan ya Universitätsklinik Bonn, Prof. Dr. Johannes Breuer, ji bo berhevkirina mesrefên dermankirina Mohamed, ku nêzîki 30.000 € wê lê mesref bibe, bi kampanyayeke mezin bang li gelê xêrxwaz dike ku ji bo Mohamed bibin alîkar. Li aliyê din konsolosxaneya Almanyayê li Hewlêrê jî ji vê rewşa aloz haydar e û soz da ku, eger mesrefên dermankirinê werin dayin, ewê jî ji ber sedemên hûmanîter pasaportekê ji Mohamedê "bê nasname" re çêbikin, daku ew derbasî Almanyayê bibe.

Xêrxwazên ku pirsên wan derbarê alîkariya ji bo Mohamed hebin, dikarin bi Jomana Djoumma (jomanadjoumma@hotmail.com, Tel.: 0049-228-92989178, Mobîl: 0049-178-8495283) bikevin têkîliyê.

Jomana hem bi malbata Mohamed, hem bi nexweşxaneya Bonnê di nava pêwendiyê de ye.

Kesên ku dixwazin alîkariya Mohamed bikin, dikarin vê yekê bi rêya vî hesabê bankayê bikin:

Hundirê Almanyayê:
Xwediyê hesab (Kontoinhaber): ***Universitätsklinikum Bonn***
Banka (Kreditinstitut): ***Deutsche Bank Bonn***
Hejmara hesab (Kontonummer): ***0313791***
Hejmara bankayê (BLZ): ***380 700 59***
Armanca pereşandinê (Verwendungszweck): G-022.0022 Mohamed (dagiritina vê rêzê gellekî pêwîst e, daku xebatkarên nexweşxaneyê zanibin ku pereyê hatin şandin ji bo xelaskirina Mohamed in)

Derveyî Almanyayê:
Nav: ***Universitaetsklinikum Bonn***
Banka: ***Sparkasse Koeln/Bonn***
Hesabê navnetewî ya bankayê: ***IBAN (International Bank Account Number): DE52370501980010650661***
Swift-BIC: COLSDE33

Xêrderên ku pêdiviya wan bi kaxeteke fermî (Spendenbescheinigung) heye, ji bo bikaribin pereyên ku dane vê aksiyona xêrxwaz ji bacên xwe qut bikin, dikarin têkîliyê bi nexweşxaneya Bonnê re deynin:

Prof. Dr. Johannes Breuer
Direktor der Abteilung Kinderkardiologie
Zentrum für Kinderheilkunde des Universitätsklinikums Bonn
Telefon: 0228/287-33350
E-Mail: johannes.breuer@ukb.uni-bonn.de

Memûrekî îcrayê dawetek Kurdan têk bir





Riza Demir (jor): Wan bi pereyên min daweta xwe çêkirin, min ji pereyên xwe xwestin.

Koln (Rûdaw) – Saeta xelatdayînê bû, dema ku 30 polîsên awisturyeyî bi ser salona wan a dawetê de girtin û zava bi xwe re birin. Li salonê derdore 2000 mêvan amade bûn. Sûcê zavayê kurd: Şirîkekî wi yê berê giliyê wî kiribû û ew bi wê yekê sûcdar kir ku ew bi pereyên wî daweta xwe çêdike.

Ev bûyera balkêş nîvê meha Adarê 2012 li gundekî nêzî paytexta Awisturya Viyanayê çêbû. Ji hingî ve fîlmên video yê daweta Onur G. (35) û Yasemin (25) li ser youtube û malperên din rojane bi hezaran caran tê tikandin û şîrovekirin. Hin ji wan kesên ku fîlman şîrove dikin nerazîbûn û dilgiraniya xwe tînin ziman ku çima polîsan di roja dawetê wan herdu ciwanan de bi ser wan de girtin û hinek kes jî henek û laqirdiyên xwe bi Onur G. û Yasemînê dikin. Heta televizyonên almanî jî bûyera daweta Kurdên li Viyanayê ji xwe re kirin mijar.

Berpirsê vê serdegirtina memûrekî îcrayê (bi fermana dadgehê pereyan ji denydaran distîne) û 30 polîsên awisturyeyî bi ser daweta Onur û Yasemînê de, Kurdekî din yê 57 salî bi navê Riza Demir bû. Riza Demir wiha behsa bûyerê kir: "Piştî ku ez 30 salan li hotela Intercontinental xebitîm, min dixwest ku ez restorantekê ji xwe re vekim. Wekî şirîk jî ez û malbata Onur G. li hev hatin. Berê jî wan pereyên xelkê dixwarin û wan ez jî xapandim. Çar dozên min li hemberî wan dimeşin, lê heta niha min ti pere ji wan wernegirtine. Ez jî ji wan aciz bûm ku deynên min nadin, lê li aliyê din bi dehhezaran Euro ji bo daweta xwe xerc dikin. Jixwe pirsgirêk ne ew e ku pereyên wan tine, ew naxwazin deynên xelkê bidin wan "

Tevaya pereyên ku polîsên awisturyeyî dikarîbûn wê şevê bi dest bixin, tenê 600€ bû. Ev hejmara biçûk jî hîn bêtir bû sedema nerazîbûnan. Li gor qanûnên Awisturyeyê, memûrekî îcrayê dikare tenê pereyên bi kesê sûcdar re ji wî bistîne û bi Onurê zava re tenê 600 € hebûn. Polîsan nikarîbûn xelatên bûk û zavê ji wan bistînin.

Rûdaw
Rojnameyeke siyasî û heftane
Xwedî
Rudaw Media GmbH
Sernûser
Ako Mihemed
akopress74@yahoo.com
Rêvebirê Nivîsînê
Nasredîn Akyol
nasredin@rudaw.eu
Redaksiyon
Mehmet Sebatli
sebatli@hotmail.com
Besam Mistefa
wardoz@gmail.com
Mihemed Tahir
mtahir2011@windowslive.com
Dîzayner
Hamdullah Yumlu
Îdare û belavkirin
Mustefa Sefîq Edilbî
gare2005@hotmail.de
Şêwirmendê yasayî û aborî
Ayhan Çiftçî
Marketing û reklam
Mansour Sedghi
m.sedghi@rave-online.org
Navnîşan
Rudaw Media GmbH
Gutenbergstr. 63a
50823 Köln/Germany
Pêwendî
Telefon: +49 (0) 221-26 00 40 02
Telefax: +49 (0) 221-26 00 49 81
www.rudaw.net / www.rudaw.eu
info@rudaw.eu
Belavkirin / Vertrieb:
Axel Springer Vertriebsservice GmbH
Süderstraße 77
20097 Hamburg
www.as-vertriebsservice.de
Rûdaw ji bo nivîsên ku bi nav tên weşandin ne berpirsyar e.

Encama rapirsîna li 11 bajarên Kurdan:

81% Kurdan statû dixwazin

Şîrketa Rapirsînê ya SAMERê li 11 bajarên Kurdan (Amed, Agirî, Êlih, Bedlîs, Çewlik, Colemêrg, Mêrdîn, Sêrt, Riha, Şirnex û Dêrsimê) rapirsînek çêkir. Di rapirsînê de ji sedî 81,5 ji bo Kurdan statûya siyasî xwestin. Ji sedî 92 perwerdehiya bi kurdî xwestine. Kesên ku federasyon, xweserî, serxwebûn û xurtkirina rêveberiyên herêmî xwestine pirr in. Tiştê balkêş ew e ku alîgirên AKPê jî bi qasî alîgirên BDPê statûyek ji bo Kurdan xwestine. Ji sedî 31ê kesên ku tevlî vê rapirsînê bûne dengê xwe didin AK Partiyê. Şêwirmendê SAMERê yê vê rapirsînê û serokê Baroya Amedê, parêzer Mehmet Emîn Aktar, encamên vê rapirsînê ji Rûdawê re şîrove kirin.

We çima hewcedar î bi rapirsîneke wiha dît?

Dema meseleya çareserkirina pirsgirêka kurd tê nîqaşkirin, tim pirsa "Kurd çi dixwazin?" tê kirin. BDP xweseriya demoratîk dixwaze, HAK-PAR û KADEP federasyonê diparêzin. Lê bi rastî jî xweserî û federasyon wê li ser kîjan esasî çêbikin, sînor ji kû dest pê dike û li kû diqede, kesek nabêje. Di vê pêvajoya ku makeqanûn tê amadekirin de, me xwest em ji gelê Kurd bipirsin ka çi dixwaze. Ji ber vê yekê me li 11 bajarên Kurdan ev rapirsîn çêkir. Me dixwest li gorî vê demografîka Kurdistanê xebatekê bikin. Lewre li vir Ereb, Tirk, her wiha meshebên şafiî, elewî û henîfî dijîn. Her wiha Îsewî hene. Me xwest em daxwaza wan hîn bibin.

Di encama vê xebatê de çi derkete holê?

Kurd dibêjin bi vî şeklî jiyan ji şeklî îdare nabe. Dixwazin sîstema îdarekirina Tirkiyeyê biguhere. Yên xweserî, serxwebûn û federasyonê dixwazin hene. Kesên ku dixwazin îdareyên herêmî xurt bibe, hene. Lê di encamê de ji sedî 80 jortir ji bo Kurdan statû dixwazin.

Yên ku statû dixwazin tenê BDPyî ne yan dildarên AK Partiyê jî hene?

Yên ku dengê xwe dane AK Partiyê jî statû dixwazin. Gellek kesên ku rayên xwe dane AK Partiyê serxwebûnê dixwazin. Yên ku rayên xwe dane AK Partiyê ji sedî 15 serxwebûn, ji sedî 27 xweseriya demokratîk, ji sedî 7 federasyon, ji sedî 13 xurtkirina îdareya herêmî dixgirên AK Partiyê statû dixwazin.

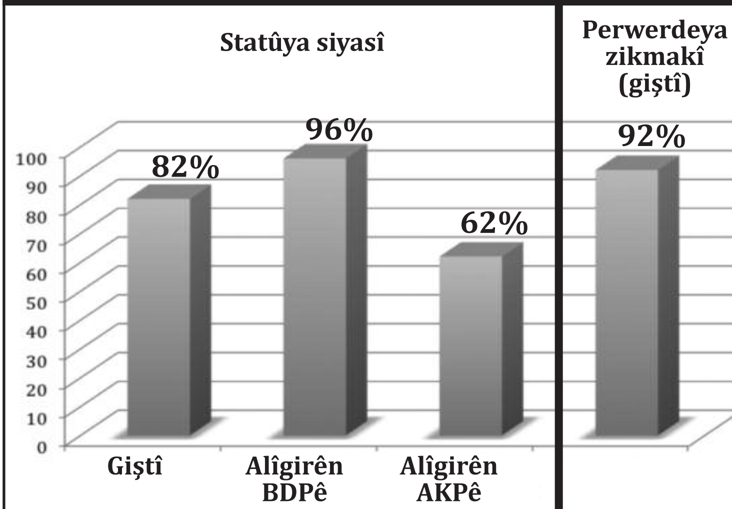
> **Eger BDP partiyeke Kurdistanî be, wê bikaribe eniya xwe ya raywergirtinê fireh bike.**

Yên ku rayên xwe dane BDP'ê çi dixwazin?

Ji sedî 20 serxwebûn, ji sedî 55 xweseriya demokratîk, ji sedî 15 federasyon xwestine. Ji sedî 96 BDPiyan statû xwestine. Bi tevahî yên ku di vê rapirsînê de cîh girtine, ji sedî 19 serxwebûn, ji sedî 41 xweseriya demokratîk, ji sedî 12 federasyon xwestine û ji sedî 9 xurtkirina otonomiya herêmî xwestine. Yanê ji sedî 82 statû xwestine. Dibe ku encama vê rapirsînê ne li gorî dilê AK Partiyê û ne jî li gorî dilê BDPê be. Lê daxwaza gel ev e. Dil dixwaze hin rapirsînên din jî çêbibin. Eger rapirsînên din jî çêbibin, wê bibe wesîqeyên wisa ku kes êdî nikare înkar bike ku Kurd statû dixwazin.

Madem tabana AK Partî û BDPê ji Kurdan re statû dixwazin, gelo çima herdu partî nikarin ji hev bixwin, rayên hev bistînin?

Belkî rayên diçin AK Partiyê biçin BDPê lê rayên BDPê naçin AK Partiyê. Hem AK Partî dibêje ez statû qebûl nakim, zimanê kurdî nabe zimanê perwerdehiyê û hem jî Kurd rayên xwe didin vê partiyê.





Mehmet Emîn Aktar: Kurd êdî naxwazin di nava vê sîstema heyî de bijîn û dixwazin sîstem bi temamî bê guhertin.

> **Sedî 62 alîgirên AK Partiyê statû dixwazin.**

Sedema vê yekê li gorî we çi ye?

Kurdên ku rayên xwe nadin BDPê û statû dixwazin, ji neçariyê ray didin AK Partiyê. Di nava Kurdan de ji sedî 30 rayên dîndar û muhafezekaran heye. Ev ray helbet bê xwedî nîn in. Dibe ku BDPê weke partiyeke çep dibînin, ji ber vê yekê ray nadin BDPê. Hinek ji van rayên xwe didin AK Partiyê, hinek didin Saadetê û hinek jî didin Has-Partiyê. Hinek jî dibe qet naçin ser sandoqan. Eger partiyeke ku ji bo Kurdan statû dixwaze, ji bo zimanê kurdî perwerdehî bixwaze û muhazakar bê avakirin, mimkun e rayên AK Partiyê kêm bike. Yan jî BDP di aliyê oldaran de hurmetkar be, di kadroyên xwe de, şaredariyan de cîh bide wan û ji wan re deriyek veke, mimkun e bikaribe rayê wî aliyî bigre. Eger BDP partiyeke Kurdistanî be, wê bikaribe eniya xwe ya raywergirtinê fireh bike.

AK Partiyê herçiqas gavên weke TRT-6 û avakirina kursiyan di zanîngehan de avêt jî, piştî hilbijartina 2011ê gav paşde avêt. Gelo wisa biçe, wê encameke çawa derkevê holê?

Di demên dawî de girtin zêde bû. Li Roboskiyê qetlîamek çêbû, ev 5 meh in ti gav nehatine avêtin, kiryarên vê bûyerê nehatin darizandin, nehatin cezakirin. Vê yekê hêviya mirovan şikand. Di tabana AK Partiyê de jî nerazîbûn heye. Parlementerên di nava AK Partiyê de jî êşiyan. Di tengasiyeke zor de ne. Ji ber vê yekê herkes ji xwe re rêyek vedike. Lê ji ber nîmetên desthilatdariyê nikarin dev ji parlementerî û meqama xwe berdin. Lê ez baş dizanim hin parlementerên di nava AK Partiyê de li der û dorê gotine rêya ku AK Partî diçe ne ti rê ye. Wijdanê wan diêşe, gellekî aciz bûne. Ji evqas girtinan aciz in. Dewlet niha dibêje muxatab li kû ne? Muxatab hemû di zindanan de ne. Te muxatabên xwe avêtine girtîgehê û tu behsa muzakereyê dikî.

Kesên ku di vê rapirsînê de deng dane, ji kîjan qadên civakê pêk tên?

Jinên ku di mala xwe de dixebitin, xwendevan, karker, karmendên dewletê, esnaf, bazirgan statû dixwazin. Ev kes dizanin ku eger statûyek neyê naskirin, ev têkoşîn û şer wê bidome. Ev yek di meseleya ziman de jî wisa ye. Daxwaza gel pirr zêde ye. Ji sedî 91 dixwazin perwerdehiya zimanê kurdî pêk bê.

Reşad Ozkan

"Makezagona nû bo çareseriyê fersend e"

Cîhgire serokê HAK-PARê Fehmi Demîr dawiya hefta borî li bajarê Munchenê bû. Siyasetmedarê HAK-PARê Demir ji aliyê komeleya Komkarê ji bo semînera bi navê "Karên ji bo Makezagona Nû û Pirsgirêka Kurd li Tirkiyeyê" hatibû dawetkirin.

"Makezagonek nû pêwîst e"

Demir di axaftina xwe de bibîr xist ku PKKê berê serxwebûn û yekitiya herçar perçeyên Kurdistanê dixwest û niha tiştekî ji otonomiyê kemtir dixwaze û got ku partiya wan doh jî federalizm dixwest û îro jî. Cîhgirê serokê HAK-PARê Kurd û Tirkan wek goşt û neynûk binav kirin û wiha axivî: "Pirsgirêka Kurd, pirsgirêkeke zagonî ye, ne pirsgirêkeke dewletek serbixwe ye. Makezagonek nû ji Tirk û Kurdan re pêwîst e. Divê makezagona nû cîh bide daxwazên bingehî wek: Naskirina nasnameya kurdî, li Kurdistanê divê zimanê kurdî wekî fermî bê qebûlkirin û perwerdeya kurdî û statûyek siyasî ji bo Kurdistanê."



Fehmî Demîr

Dewletek federal û du netewe

Demir destnîşan kir ku makezagonên berê li ser bingehek otorîter, yek al, yek milet, yek ziman û yek nîjadî hatibûn amadekirin û got, "heta niha hemû makezagonên Tirkiyeyê maf û berjewendiyên Kurdan yên demokratîk û netewî înkar kirin. Hilbijartinên 12ê Hezîranê û referendûma 12 Îlona sala 2010ê rêya makezagonek demokratîk vekirin, divê ev fersend ji dêstên me neçe."

Demir daxuyand ku partiyên tirk jî dizanin ev sîstema nijadperest û otoriter edî nikare bê domkirin û axaftina xwe wiha dom kir: "Konjuktûra herêmî û ya dinyayê jî edî ne amade ye. Tirkiye divê xwe biguherîne û pirsgirêka Kurd çareser bike û pêşiya xwe ji bo demokrasiyê veke. Divê Tirkiye bibe dewletek demokratîk û federal ku ji 2 neteweyan, Tirk û Kurdan, pêk tê. Hemû kêmneteweyên din jî divê mafên xwe yên demokratîk bistînin. Lewma em dixwazin di makezagona nû de federalîzm jî cîh bigre û bo Kurd xwe bi xwe îdare bikin, ji bo Kurdistanê statûyekî federalî bê naskirin. Em naxwazin ji dewleta tirk biqetin, Kurd û Tirk wekî goşt û hestiyan bi hevre dijîn. Xweserî jî ne xirab e, lê em dewletek serbixwe naxwazin."

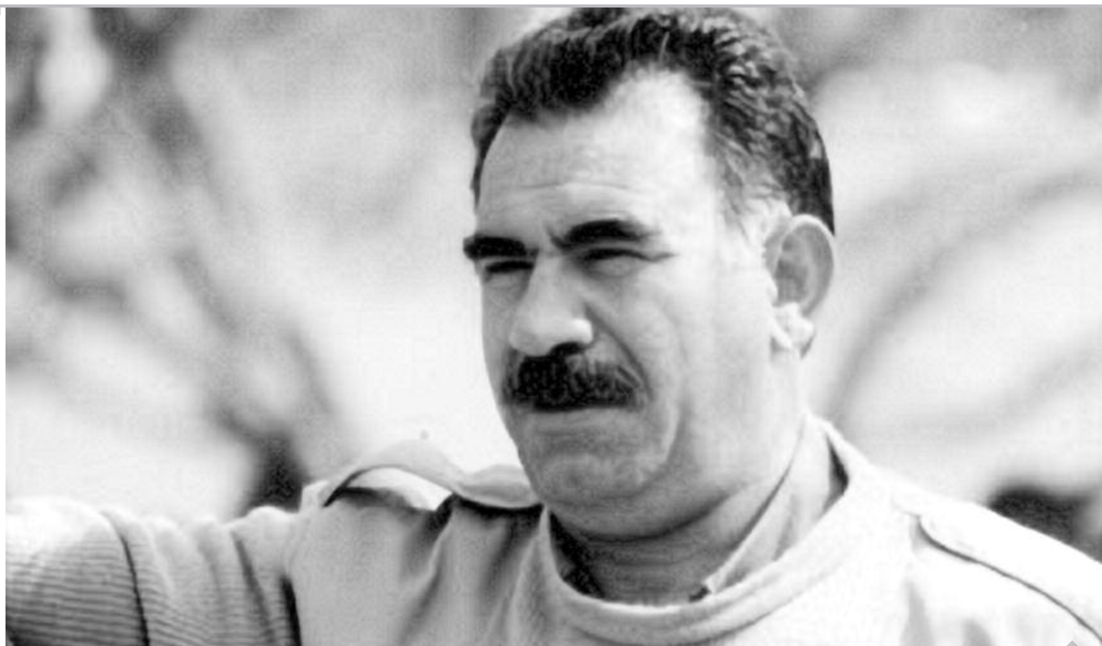
Demir di çareseriya pirsgerêka Kurd de BDPê wek aliyekî kurd dibîne lê rexne jî dike: "Em siyaseta BDPê şaş dibînin. Erê rast e, me bi taktîkî di hibijartinên 12ê Hezîrana 2011ê de alîkarî da BDPê û ji bo partiya me ev biryarek pirr giran bû. Me di nav xiraban de BDPê ya baş dît. Me raya giştî agahdar nekir, lê endam û alîgirên me ji vê siyaseta me ya referendûmê agahdar bûn."

"Em amade ne Burkay bibe serokê HAK-PARê"

Fehmi Demîr: Birêz Burkay di siyaseta Tirkiyeyê û ya Kurdan de kesayetek pirr girîng e. Hatina wî ya Tirkiyeyê pirr kevir leqand, çavên siyasetmedar û medyaya tirkî li ser wî bûn û hêjî li ser wî ne. Burkay bi fermî heta niha ji bo serokatiya HAK-PARê xwe pêşniyar nekir, lê em di nava xwe de hemfikir in: Rêvebirên partiyê û hemû alîgirên me dixwazin Burkay bibe serokê HAK-PARê. Ez niha naxwazim pirr eşkerê bikim, lê ez bawer dikim ku ew jî bo serkeftina siyaseta kurd û xurtbûna HAK-PARê amade ye.

293 roj in Ocalan parêzer û kesûkarên xwe nedîtine

"Tirkiye heta 2014ê rê nade bo dîtina Ocalan"



Hêmin Xoşnaw

Piştî ku 13 leşkerên Tirk 14ê Tîrmeha 2011ê de di boseyeke gerîllayên PKKê de hatin kuştin, êdî rê nehatiye dayîn ku Rêveberê PKKê, Abdullah Ocalan li Zindana Îmraliyê de parêzerên xwe bibîne. Çavdêrekî Tirk vê siyaseta hikûmetê weke hewleke Serokwezîr Erdogan dibîne di rêya ku bibe Serkomarê Tirkiyeyê de, herwiha dibêje "piştî destpêkirina proseya tecrîda Ocalan alîgir û hevsozên PKKê bêtir bûne."

Li Zindana Îmraliyê, çendîn caran di bin navê têkçûna rewşa hewayê, tirafîka deryayê yan xirabûna keştiya veguhestinê rê nehatiye dayîn ku parêzer û kesûkarên Ocalan wî bibînin. Lê ti caran tecrîdê weke vêcarê dom nekir. Îro pêncşem (17ê Gulanê) 296 roj in ku Ocalan parêzer û kesûkarên xwe nedîtine.

Ocalan ku sizayê zîndankirina heta hetyê li zîndana tîpa F ya girtîgeha leşkirî ya Îmraliyê derbas dike, niha di temenê 63 saliyê deye û ev 13 salin di vê zîndanê de ye. Parêzerên Ocalan heta niha ji ber tercrîda ser muwekîlê wan, çendîn caran serlêdana komîteya rêgirtina li îşkencekirinê CPT kirine û komîteya navhatî 4 car raporên lêkolînê amadekirine.

CPT di rapora 16ê Sibata 2003yê de behsa astengkirina dîtina Ocalan ligel parêzerên wî dike û dibêje "rewşa hewayê eger ne musayid be, divê hevdîtin neyê retkirin, lê bê paşxistin bo roja din."

Di rapora sêyem a vê komîteyê de jî ku di 22yê Gulana 2007ê de hatiye belavkirin, dibêje "li Îmraliyê ji sala 1999ê heta niha tiştekî nehatiye guhertin." Di rapora 2010ê de jî dibêje "divê ev tecrîda ku li Îmraliyê tê domandin, bi dawî bê." Helbet piştî derçûna hukmê Ocalan, çendîn caran astengkirina dîtina wî dubare bûye, lê vê carê ji hemû carên berê bêtir domkir.

"Tecrîda ser Ocalan ji ya Mandella girantir e"

Di meha Çileya 2005êde parêzerê Serokê berê yê Afrîkiya Başûr, Nelson Mandella, Esa Mosa bi armanca serdana Îmraliyê gihîşt Tirkiyeyê. Lê Wezareta Dada Tirkiyeyê destûr nedayê. Mosa ev biryarê rexnekir û got "tevî ku Mandella li cizîrekê zîndanî kiribû, lê çendîn girtiyên din jî li cem wî bûn û ew ne bi tenê bû. Tecrîda Mandella weke ya Ocalan giran nebû."

Hevdîtinên wî hatine kêmkirin

Yekemîn hevdîtina Ocalan ligel parêzeran di 25ê Sibata 1999ê de hat pêkanîn. Di sala yekem a girtina wî de mafê wî hebû di heftiyê de du caran parêzerên xwe bibîne. Parêzerên wî di vê salê de 46 caran ew dîtin.



Mehmet Ocalan ji tendirustiya Serokê PKKê Abdullah Ocalan bi guman e

Lê ji destpêka sala 2000yê êdî mafê parêzerên wî hebû di heftiyê de tenê carekê wî bibînin. Bi vê şêweyê jî di wê salê de 32 caran Ocalan dîtin, di sala 2001êde jî parêzerên Ocalan 33 caran ew ziyaret kirin, di sala 2002yê de jî bi giştî 46 caran çûne cem wî û 12 caran jî daxwaziyên hevdîtinê hatin retkirin. Di salên dûv de hejmara hevdîtinan hatin kêmkirin, bi şêweyekê bû ku di sala 2004ê de tenê 19 caran Ocalan dîtin û di sala 2005êde jî 45 caran doza hevdîtinê kirin, lê tenê 15 caran hevdîtin pêkhat.

Di sala 2008ê de astengkirina serdana Ocalan rekord kir û 147 rojan li ser hev rê nedan Ocalan parêzerên xwe bibîne. Di sala 2009ê de jî careke din 77 rojan li serhev rênedan ew parêzerên xwe bibîne.

Dawî hevdîtina Ocalan di 27ê Tîrmeha sala borî de bû. Parêzerên Ocalan 59 caran çûne bendava Borsayê da bi keştiyê biçin Îmraliyê, lê Dozgeriya Bursayê bi hênceta têkçûna rewşa hewayê rênedaye wan.

Nahêlin kesûkar jî wî bibînin

Astengkirina dîtina Ocalan ne tenê parêzerên wî digire, lê kesûkarên wî jî digire. Di 19ê Çileya sala 2011ê de bo cara dawiyê birayê wî yê biçûk Mehmet Ocalan çû Îmraliyê lê ew jî bêyî dîtina wî vegeriya û karbidestên Îmraliyê nameyeke Ocalan nîşanî wî dabûn ku tê de nivîsandibû "rewş gellekî aloz e, hevdîtina me wê baş nebe."

Piştî çaverêbûneke dirêj û di bin goşarên CPTê, di 17ê Mijdara 2010ê de 5 girtiyên siyasî yên PKKê veguhestin zîndana Îmraliyê cem Ocalan. Li gor daxuyaniyên Ocalan piştî birina van 5 girtiyan, ew di heftiyê carekê hevdû dibînin û nêrînên xwe gotûbêj dikin. Lê piştî tecrîda ser Ocalan ji 27ê Tîrmeha borî, rê nayê dayîn ku parêzerên van 5 girtiyan jî biçin Îmraliyê.

> **Mehmet Ocalan:**
> **Deriyê çareserkirina pirsgirêka kurd bi vekirina deriyê hevdîtina Ocalan vedibe.**

Mehmet Ocalan derbarê rênedana dîtina birayê xwe dibêje, li Tirkiyeyê mafên Kurdan li gor yasayê nehatine parastin, yan yasa nikare mafên Kurdan biparêze. Ocalan bo Rûdaw got, "ti zanyariyên me derbarê rewşa tendirustî û jiyana Ocalan tunene. Li gor yasa û mafên zîndaniyan her girtiyekî mafê wî heye ku kesûkarên wî di mehê de carekê serdana wî bikin. Lê ev nêzîkî salekê ye min birayê xwe nedîtiye."

Mehmet Ocalan di dirêjahiya axaftinên xwe de got "berê bi rêya kesûkarên girtiyên Îmraliyê carna me dengûbasên wî dizanîn, lê ev pênc meh in em tiştekî jê nizanin. Saziyên têkildarên Yekîtiya Ewropayê di vê derbarê de berpirsyariyên xwe nakin. Ev di warê siyasî û yasayî de helwesteke metirsîdar e."

Ocalan nizane armanca dewletê ji encamdana vê tecrîda ser birayê wi bo vê dema dirêj, çi ye "em nizanin projeya dewleta Tirkiyeyê ji tecrîda ser birayê min çi ye. Lê divê her kes vê rastiyê nas bike ku Apo bo çareseriya aşitiyane û demokratîk a pirsgirêka Kurd, aktorê sereke ye. Rêjeya ji sedî 90ê Kurdan aşitî û çareserkirina pirsgirêka Kurd bi azadî û muxatebgirtina Ocalan girêdane." Herwiha got "ev rewşa ku serok tê de ye giran e û êdî nayê qebûl kirin. Eger tiştek bi serê Ocalan bê, wê pirsgirêka Kurd gellekî ji berê aloztir bibe. Deriyê çareserkirina pirsgirêka Kurd bi vekirina deriyê hevdîtina Ocalan, vedibe."

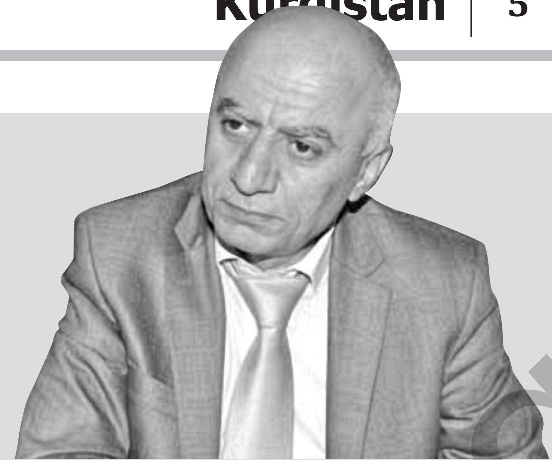
Tevî ku astengkirina hevdîtina Ocalan ligel parêzer û kesûkarên wî, bandor nekiriye ser têkiliyên Tirkiyeyê ligel welatên din û saziyên mafên mirovan, lê carna Yekîtiya Ewropa û CPTê daxwaz ji Tirkiyeyê dikin ku ew êdî mafên Ocalan weke zgirtiyekî binpê nekin. Hikûmeta Tirkiyeyê jî bo vê mebestê çendîn caran hewl dane çarçovekî yasayî bo tecrîda ser Ocalan bibîne, lê heta niha serketî nebûye.

"Tecrîda Ocalan alîgirên wî zêde dike"

Serokê Odeya Parêzerên Amedê, Parêzer Emîn Aktar bo Rûdaw dibêje "xwestin tecrîda ser Ocalan bikin tiştekî yasayî, dixwestin yasayekê derxînin ku mafê dadwerî hebe hevdîtina girtiyekî bo mawê 6 mehan qedexe bike, lê piştre dest jê berdan." Nivîskar û çavdêrê siyasî yê Tirk, Cuneyt Ulsever bawer dike ku girankirina tecrîda ser Ocalan peywendî bi hewlên Serokwezîrn Tirkiyeyê heye ku xwe bo Serokkomariyê amade dike.

Ulsever di daxuyaniyekê de bo Rûdaw got "Di siyaseta Serokwezîr de himber pirsgirêka Kurd paşdezivirînek heye. Îro Serokwezîr siyaseteke neteweperistî ya tund himber Kurdan dide meşandin. Armanca wî jî bidestxistina baweriya neteweperistên Tirk e di hilbijartinên Serokatiya Komarê de ya sala 2014ê. Loma ez bawerim ku tecrîda ser Ocalan wê heta 2014ê bidome."

Ev nivîskarê Tirk derbarê bandora vê siyasetê li ser Kurdan û Bakûrê Kurdistanê dibêje "vê siyasetê sûdeke mezin gihand PKKê. Lîberalên Kurd heta niha hinek helwestên PKKê rexne dikirin, lê bi saya vê siyaseta Hikûmetê ew bûne hevsozên PKKê."



Umer Osê, Însyatîfa Niştimanî ya Kurdên Sûrî:

Em ligel danûstandinên bi rêjîma Sûriyê re ne

» Serok Talabanî û ez bawer im herweha serok Mesûd Barzanî dilsoz mane ji bo pêwendiyên xwe bi malbata Esed û gelê sûrî re.

» Li cem me Kurdan ti cografyeke hevgirtî tine û li herêmên me Ereb û Fileh jî dijîn.

Umer Osê (1958) yek ji Kurdên naskirî ye, yên xwedî girêdanên bi rejîma Sûriyê re. Di hilbijartinên heftiya borî ya parlementoya Sûriyê de Umer Osê jî wek parlementer hat hilbijartin. Ew bi eslê xwe ji bajarê Dirbêsiyê ye, lê ev bêtirî 30 sal in ku ew li Şamê dijî. Osê bi salan kadroyekî PKKê bû, dema serokê PKKê Abdullah Ocalan li Sûriyê bû. Birayê wî yê biçûk Welat Osê di nav rêzên PKKê de şehîd ketiye, xwişkeke wî heta berî demeke kurt gerîllayeke PKKê bû, berî ku ew ji ber rewşa xwe ya tenduristî berê xwe bide Ewropayê. Di vê hevpeyvîna ligel Rûdawê de Umer Osê behsa helwesta rejîma Sûriyê û ya opozîsyonê beramber gelê kurd li Sûriyê dike.

Rûdaw: Însyatîfa Niştimanî ya Kurdên Sûrî çi ye?

Umer Osê: Em şepêleke niştimanî ya sûrî ne. Rêxistina me di 2009ê de hat damezirandin. Rêxistina me xwe mijûlî pirsa kurdî li Sûriyê dike. Pêkhatiya kurdî li Sûriyê yek ji pêkhatiyên mezin û kevin ên gelê sûrî ye. Ew di bêtir ji pêncî salên borî de ji jiyana siyasî ya niştimanî ya sûrî dihat bidûrxistin û niha jî piştguhkirin berdewam e. Kurd ji mafên xwe yên çandî bêpar in û ew di destûra Sûriyê de nehatine pejirandin. Em dixwazin ku Kurd di hikûmet, parlemento, dezgehên dewletê û îdara mehelî de cîh bigirin. Herweha em doza perwerdekirina bi zimanê kurdî li dibistanên li herêmên kurdî dikin. Em dixwazin ku mafên Kurdan di destûrê de bên misoger kirin.

Lê Însyatîfa Niştimanî ya Kurdên Sûrî çi ye?

Tevlî ku pirraniya endamên Însyatîfa Niştimanî ya Kurdên Sûrî Kurd in, lê di nav me de herweha Ereb, Ermen, Siryan, Keldanî-Aşûrî û Çerkes hene. Li gor rêbaza me her welatiyekî sûrî dikare bibe endamê rêxistina me.

Rêxistina we fermî dixebite?

Na. Lê niha em li ser dixebitin ku em wek partiyeke siyasî bên pejirandin. Lê ji ber ku qanûna hilbijartinan partiyên li ser bingeha neteweyî, olî, mezhebî yan herêmî qedexe dike, emê navê partiya xwe bikin "Şepêla Mubadera Niştimanî". Ji bo em destûrê bistînin, diviyabû em navê "Kurdî" rakin.

Heta niha dewleta Sûriyê li dijî Kurdan gellek proje pêk anîne. Yek ji wan projeyan bi navê "Kembera Erebî" ye. Li gor wê Ereb hatin anîn ji bo herêmên kurdî, daku demografiya wan bê guhertin. Helwesta we beramber van projeyan çi ye?

Li Sûriyê niha ji aliyê serok Beşar el-Esed ve vekirineke balkêş û giring peyda bûye. Kêşeya Kurdên ku di sala 1962ê de nasname ji wan hatin stendin, çareser bû. Herweha kêşeya Kurdên "mektûm" jî çareser bû. Û niha alavên ragihandinê yên sûrî balê dikişînin ser Kurdan. Ez û kesayetiyên din ên kurd di bernameyên zindî yên televizyonê de derdikevin. Em ji elif ta ya behsa pirsa kurdî dikin. Ez bawer im ku gellek pirsgirêkên Kurdên Sûriyê mîna mafên siyasî û çandî û herweha projeya Kembera Erebî wê bên çareser kirin. Ez dibînim ku hikûmetên li Sûriyê yên di dema borî de heta 80ê ji sedî di ber kêşeya kurdî de berpirs in. Lê tevgera kurdî jî berpirsa piştguhkirina Kurdan e. Em wek Însyatîfa Niştimanî ya Kurdên Sûrî ligel peywendiyên ligel rêjîmê ne, çi di asta siyasî de û çi jî di ya ewlekarî de. Em bi roj ligel berpirsên dewletê dicivin, ne bi şev û bi dizî wek berpirsên partiyên kurdî. Partiyên kurdî ajendeyan pêşkêş dikin ku ne guncaw in bi rewşa Kurdan li Sûriyê. Li cem me Kurdan ti coxrafiyeke hevgirtî tine û li herêmên me Ereb û Fileh jî dijîn.

Te got pirsa Kurdên bênifûs û yên "mektûm" hat çareser kirin. Li Sûriyê bêtirî 150.000 Kurdên "mektûm" hene. Heta niha ti biryareke fermî derneketiye ku ewê nasnameya sûrî bistînin.

Piraniya Kurdên "ecnebî" nasnameya sûrî stendin. Hin kes hene ku li derve dijîn, eger ew vegerin Sûriyê, ewê jî paseportan bistînin. Li parêzgeha Hesekê dora 3000 heta 5000 kesên "mektûm" hene. Pirraniya wan Kurd in, lê herweha hin Fileh û Ereb jî di nav wan de hene. Serok biryarek stendiye ku nasnameyan bide wan. Lê heta niha ji ber hin kêşeyên burokratîk ev kêşe nehatiye çareserkirin. Di hefteyên bê de ewê nasnameyên xwe bistînin.

Tevgera kurdî herêmên kurdî li Sûriyê wek beşek ji Kurdistanê dibîne. Ji bo we jî ew dever Kurdistan e?

Ji mafê gelê kurd e ku çarenivîsa xwe bi xwe diyar bike. Mafê miletekî, ku endamên wî dora 40 - 45 milyon e, heye ku bibe xwedî dewleteke fermî. Lê em di Însyatîfa Niştimanî ya Kurdên Sûrî de bi çavekî din li meseleyê dinêrin.



> Niha vekirinek heye û divê partiyên kurdî alîkariya min bikin.

> Pêşî em Sûrî ne, piştre Kurd.

> Em doza cudabûn, federalî yan hikûmzatî nakin.

Pirsa kurdî li Sûriyê naşibihe pirsa kurdî li Kurdistana Îraq, Îran û Tirkiyeyê. Em doza mafên xwe li jêr seqfê dewleta sûrî dikin. Em doza cudabûn, federalî yan hikûmzatî nakin. Eger em bala xwe bidin Kurdistana Îraqê, ew doza dewleteke kurdî nakin, tevLî ku ev ji mafê wan e.

Erê, hûn dibêjin li Sûriyê beşek ji Kurdistanê heye?

Ev rastiyeke dîrokî ye. Em beşek ji vê coxrafiya û demografiya dîrokî ne. Lê em niha doza tevlêkirina me di jiyana siyasî ya Sûriyê de dikin, wek neteweyek duyem li Sûriyê, di hundirê dewleteke sûrî ya yekgirtî de.

Di nasnameya her welatiyekî ji Sûriyê hatiye nivîsandin ku ew welatiyekî erebî yê sûrî ye. Ev çawa çêdibe ku welatiyek kurd di heman demê de ereb jî be?

Bi rastî demeke dirêj pêwîst e heta em mafên xwe yên rewa bi dest bixin û bibin welatiyên asta yekemîn li Sûriyê. Em Kurd in û ne Ereb in. Nabe kesek bi zorê bibe Ereb. Pêşî em sûrî ne, piştre Kurd in an Ereb in an Misilman in an Fileh in. Me hêvî dikir ku destûra nû ya Sûriyê bi şêweyekî zelal hebûna Kurdan bipejirîne. Lê destûr ne Quranek an Încîlek pîroz e. Ezê van pirsan di Parlementoya Sûriyê de bidim nîqaş kirin. Divê li Sûriyê rêz li nasnameyên cuda yên ne erebî bê girtin.

Hûn helwesta opozîsyona sûrî beramber pirsa kurdî çawa dibînin?

Ew komên ku li hundir û derveyî Sûriyê navên opozîsyonê li xwe kirine, ji hikûmetên ku di dema borî de li Sûriyê hebûn, xerabtir in. Ew ji wan hikûmetan şovenîtir in. Ji aliyekî ve opozîsyona di Encûmena Stenbolê de [Encûmena Niştimanî ya Sûrî, Rûdaw] heye, ku xwe avêtiye hembêza Recep Tayyip Erdogan, ew Osmaniyê Selçûkî yê nû. Ew doza destwerdana leşkerî ji aliyê NATOyê ve li dijî Sûriyê dikin, bi alîkariya Tirkiye û Erebistana Siûdî û hevkarên wan ên din. Ji bo wan ne giring e ku Îsrael jî beşdarî rûxandina rêjîmê bibe. Ew ne tenê rêjîmê ji xwe re armanc dibînin, lê belê tevaya Sûriyê. Ew dixwazin Sûriyê ji hev bixin û wê dabeş bikin, bikin kanton û dewletên wehabî yên selefî. Ev opozîsyona ne niştimanî ye. Opozîsyoneke din li hundir heye, ku li dijî destwerdana leşkerî ye, lê herweha li dijî diyaloga bi rêjîmê re ye jî. Ez helwesta wan beramber pirsa kurdî negatîv dibînim. Helwesta rêjîmê niha ji ya opozîsyoinê baştir e. Opozîsyoneke sêyem heye ku niştimanî ye û ligel diyalogê ye û em jî xwe ji wê dibînin.

Partiyên kurdî jî bi opozîsyona sûrî re di diyalogê de ne. Gerek ew çi bikin?

Ez şîretê didim partiyên kurdî û ji wan tika dikim ku xwe ji van tevgerên opozîsyonê vekişînin. Ez pêşniyar dikim ku ew bigihin hev û lêvegereke kurdî ya niştimanî saz bikin û di zûtirîn demê de bi serokatiya siyasî ya dewletê re bikevin diyalogê. Dergeh ji bo wan vekirî ye. Mixabin wan di asta stratejîk ya niştimanî de hin şaşitî kirine. Wan diyalog û hevdîtina bi serok Beşar el-Esed re boykot kir. Ev firseteke dîrokî bû. Em ligel mayina vê rêjîmê ne, tevlî aliyên wê yên negatîv. Bedîl, Xwedê neke ku bê, wê ji bo Kurdan gellekî xerabtir be.

Hûn dibêjin ku helwesta rejîmê beramber pirsa kurdî ji ya opozîsyonê baştir e. Çawa baştir e?

Eger hûn bala xwe didin ragihandina Sûriyê, hûnê bibînin bê ew çiqas giringiyê dide Kurdan. Vê salê kanala televizyonê ya sûrî ya fermî bernameya nûçeyan birî û ahenga Newrozê li Helebê zindî weşand. Niha vekirinek heye û divê partiyên kurdî alîkariya min bikin, ji bo ku em mafên siyasî û çandî bi dest bixin. Ez bawer im ku rejîm niha ji opozîsyonê bêtir amade ye ku ji bo Kurdan tenazulatan pêşkêş bike.

Beriya du mehan hûn ji bo serdanekê chûbûn Silêmaniyê. Serdana we fermî bû?

Na, ne fermî bû. Ev yekem car bû ez chûm Herêma Kurdistanê. Ez mêvanê serok Celal Talabanî bûm. Ez wek çalakvanekî sûrî yê kurdî dora hefteyekê li Silêmaniyê mam. Min ti name ji serokê Sûriyê yan hikûmeta sûrî bi xwe re neanîbû. Min ji serok Talabanî re helwestên serok Beşar el-Esed şirove kirin. Wî nameyeke devkî ji bo gelê kurd û yê sûrî û herweha serokatiya Sûriyê bi min re şand. Wî got ku ew ligel gelê sûrî ye û ku Îraq wê nebe xwedî helwesteke dijminane li hember Sûriyê di vê rewşê de. Serok Talabanî, û ez bawer im herweha serok Mesûd Barzanî, dilsoz mane ji bo peywendiyên xwe bi malbata Esed û gelê sûrî re. Ewê alîkariya Sûriyê ji wan re, di dema opozîsyonê de, ji bîr nekin.

Hevpeyvîn: Sîrwan Hecî Berko

Partiya Keskan çavî Kurdan dike

» Arif Unal di hilbijartinên herêma NRWê de dîsa bi ser ket û planek wî ji bo hunermendên kurd yên li Ewropayê heye.



Arif Unal: Ne bes e ku mirov bi xwe Kurd be

Azad Dîcle

Hilbijartinên pêşwext yên li Eyaleta Almanya Nordrhein Westfalenê encameke balkêş derxist holê: Partiya Çep ya ku tê de 5 berendamên kurd hebûn, nekarî benda ji sedî 5 derbas bike û nekete parlementoya eyaletê. Ji Partiya Keskan Arif Unal ku ji Goksuna Mereşê ye û bi eslê xwe Çerkez e, ji bajarê Kolnê cara duyem hat hilbijartin. Unal bo Rûdawê daxuyand ewê hewl bide di demeke nêzîk de bo hunermendên kurd ên ku li Ewropayê dijîn, careke din civîneke dorfireh li dar bixe.

Roja 13ê Gulanê li eyaleta Almanyayê NRWê, ku eyaleta Kurd heri zêde lê dijîn e, hilbijartinên pêşwext hatin li dar xistin û partiya sosyal-demokrat SPD bi 39% bi ser ket. Partiya Çep ku tê de çendîn namzetên Kurd jî hebûn, li gor hilbijartina sala 2010ê, gellek kêm deng standin û nekarî bikeve parlementoya eyaletê. Parlamenterê Kolnê yê esil Çerkes Arif Unal ku bi xwe pispore beşa kîmyayê ye û di rêvebiriya çar nexweşxaneyên Kolnê de cîh digire, cara yekem di hilbijartina 2010ê de kete perlamentoyê û di hilbijartina dawî da careke din bû perlamenterê Kolnê. Unal bibîr xist ku di destpêka sala 2012yê de bi amadekariya wî li avahiya parlementoya NRWê ligel nêzîka 95 hunermendên kurd civînek li dar xistine û got, "Em hewl didin guh bidin hunermend û rewşenbîrên kurd ên li Ewropayê dijîn û pirsgirekên wan li gor derfetan çareser bikin. Bi alîkariya Weqfa Şivan Perwer me xwe gihand gellek hunermendên kurd yên ji Tirkiye, Îran, Îraq û Sûriyeyê ku li Ewropayê dijîn."

Civîn dimîne piştî damezirandina hikûmetê

Arif Unal daxuyand ku li gor pilana wan wê civîna duyem di destpêka Hezîranê de bihata lidarxistin, lê got, "Ji ber hilbijartinên pêşwext zehmet e ev pilan di heman rojê de pêk bê. Divê em li benda damezirandina hikûmeta eyaletê bisekinin û li gor texmîna min wê civîn piştî bênvedana havînê, ango di meha Tebaxê an jî Îlonê de, bê lidarxistin." Unal rexne li du parlementerên partiya Die Linke yên parlementoya NRWê jî kir û got, "ji bo çareseriya pirsgirêka Kurdan ne bes e ku mirov bi xwe Kurd be."

Di hejmara borî de Rûdawê navê Arif Unal di nava berendamên kurd de weşandibû. Lê Unal ji gundê Korkmaz yê navçeya Goksunê ya ser bi Mereşê ye û bi eslê xwe Cerkez e.

Kopenhag: Kurdên penaber dîsa di greva birçîbûnê de ne!


Wêne: Rûdaw

Nesrîn Rojkan

Ev 10 roj in ku 20 mêrên kurd yên di temenên 20 heta 50 salî de li Navenda Penaberî li Sigerslev, li girava Sydsjællandê bi li dijê saziyên penaberî yên Danmarkê, ketine greva birçîbûnê.

Penaberan bersîva neyînî ji bo daxwaziya penaberiyê li Danîmarkê wergirtine, lê ji ber rewşa nearam li Sûriyê jî nikarin vegerin warê xwe. Herwiha nikarin li welatekî din yê Yekîtiya Ewropayê jî daxwaza penaberiyê bikin, ji ber ku qanûnên welaten Ewropayê destûra vê yekê nadin.

Penaber di kampa penaberan de dimînin, bê ku bizanin ka siberoja wan bi çi rengî dibe. Wan niha kon vedane û ji bo mafê penaberiyê ketine çalakiya greva birçîbûnê. Dengê baranê li konê wan dide û wan destê xwe daye ber rûyê xwe û kûr kûr jiyana xwe diponijin. Yek ji wan nexweş ketiye heta niha, lê ew dibêjin "em ji mirina xwe natirsin" lewra tu deriyek vekirî nemaye ji wan re. Hêviyên wan pûç bûne û ti çareseriyê nabînin.

Li gor malpera kurdî Jiyan.dk, namzedê parlemena danimarkî yê nîv-kurd, Lars Aslan Rasmussenê Sosyal-Demokrat, ji ber rewşa penaberan xemgîn e. Lars Aslan Rasmussen wiha dibeje: "Ez ji bo rewşa Kurdên di grevê de gellekî xemgîn im. Ew di rewşeke gellekî tevlîhev de asê mane, ne dikarin ji Danîmarkê derkevin, ne jî dikarin vegerine Sûriyê. Ew bi pêşerojeke nediyar re li navenda penaberan girêdayî mane."

Lars Aslan Rasmussenê li ber redkirina daxwaziya penaberiya wan dikeve, lewra dizane ku ti mafekî Kurdan li Sûriyê tine, herwuha "em dizanin ku rejîma wir dikare îşkenceyê li mixalifên xwe bike, yan jî hema wan bidin kuştin." Hêviya Lars Aslan ew e ku saziya penaberan carek din li rewşa wan binêrin û siyaseta penaberiyê ya hikûmeta berê jî biguhrînin ku bikarin mafê runiştina mirovî li Danîmarkê bidine van penaberan. "Bêguman, ji ber ku hêviyên min ji hikûmeta niha ew e ku siyasetek bêtir mirovane ji bo penaberan pêk bîne, li gor hikumeta berê.

Li gor Jiyan.dk, Saziya mafê penaberan (Asylret) di peyama çapemeniyê de radigihîne ku "Erka partiyên hikûmetê ya siyasî û mafê mirovî ewe ku bi xwe biçe cîhê xwepêşandanê û bi xwe xwe derbarê rewşa tenduristiya çalakvanan xwe agahdar bike. Sazî bal dikşîne ser wê yekê ku çalakvan dizanin ku xeteriya birçîbûnê heta mirinê jî dikare biçe.

Li jêr zexta polîsên Swêdê

Keçek ji Dihokê vegerandin Swêdê

Stockholm (Rûdaw) – Piştî veşartina wê bo dema salekê li navçeyeke nêzîkî bajarê Dihokê, bi rêya hewldana çend çalakvanên sivîl û mafê mirovan, herwiha li jêr zexta polîsan û piştî girtina çend endamên malbata wê, W.M.A. ya 16 salî bi hevrêtiya birayê xwe beriya çend rojan û bi rêyeke nediyar gihişte Swêdê û niha di mala xwe de li jêr çavdêriya polîsên de dijî.

Keça ku hatibû revandin ragihand ku pirsgirêka wê nemaye, lê çavkaniyekê ji polîsên swêdî ji Rûdawê re daxuyand: "Ew di tirseke mezin de dijî û em guman dikin hêjî gef li ser hebe. Egera wê yekê heye bi kotekî û bi awayekî neyasayî hatibe zewicandin." Ev zêdeyî salekê ye ku W.M.A bi kotekî ji aliyê endamên malbata wê ve biribûn Kurdistanê û guman tê kirin ku li wir mirovekî xwe hatibe mehrkirin.

Medyaya Swêdê berê belav kiribû ku keçeke kurd ya li Swêdê hatiye revandin û ew birine Kurdistanê û jiyana wê di metirsiyê de ye. Hênceta birina W.M.A ji bo Kurdistanê, ku medyaya Swêdê wê bi nasnavê Yasemîn dide nasîn, fêrbûna zimanê kurdî bû. Lê çalakveneke mafê jinan li Swêdê dibêje eger ne ji girtina endamên malbata wê bûna, jiyana wê di metirsiyê de bû. Niha ji ber rewşa derûnî ya xirab ya wê keçê, polîsên Swêdê lêkolînên dosyaya wê rawestandine û ji xeynî dabînkirina çavdêriyê, li dû agahiyên derbarê bi kotekî mêrkirina wê digerin. Ji ber revandina keçika 16 salî, çend endamên malbata wê, ku li bajarê Calmar dimînin, ji aliyê polîs hatine girtin.

Herçiqasî cîhê hewandin û parastina W.M.A. ji aliyê şaredariya bajarê Calmar hat dabînkirin jî, lê li ser razîbûna xwe keçik vegeriya mala xwe û bi malbata xwe re dijî. Polîs jî di gumanê de ne û bi awayekî berdewam çavdêriyê li mala wê dikin. Polîs ditirsin ku weke gellek mînakên din, ew keçik jî bê xapandin û dûre bi awayekî nehênî bê kuştin. Heya niha jî zêdeyî 10 dozên bi vî awayî hatine tomarkirin.

Zewaca bi kotekî ya keçan li Swêdê, nemaze bi xizman re, û kultura parastina namûsê û gefên li ser jiyana keçan, yek ji diyardeyên di nav malbatên penaber yên li Swêdê ye. Lewma hikûmet vêga hewl dide yasayeke nû derxe ji bo nehiştina zewaca bi zorê û tundkirina cezakirina tawanbarên zewaca bi zorê û nehiştina zewaca di navbera xizman de, nemaze di navbera pismam û dotmaman de ku yek ji diyardeyên civakên Rojhilatî ye.

Di hundirê 3 mehên borî de ev bûyera pêncemîn ya vegerandina wan keçan e ku bi mebesta zewaca bi zorê, bi rêya firokexaneyên Kurdistanê, tên Herêma Kurdistanê û navçeyên din yên Îraqê. Yek ji goriyên berê jî bûyera Barîn a 19 salî bû, ku piştî vegerandina wê ji Kurdistanê bo Swêdê, li cîhê jiyana wê li Carlstadt, ji aliyê kesekî nediyar ve hat kuştin û birayekî wê yê 16 salî bi tometa beşdariya di tawanê de hat girtin.


Husên Şehristanî dema ku xelatê digre (li kêleka Beatrix)

Şehristanî li Holenda hat xelatkirin

» Kurdên li Holenda ne razî ne

Holenda (Rûdaw)- Cîgirê serokwezîrê Îraqê Husên Şehristanî li Holenda "Xelata Roosevelt Bo Azadiyê" wergirt. Kurdên li Holenda jî li ber avahiya ku Şehristanî xelat tê de wergirt, xwepêşandan li dar xistin.

"1 milyar diziye"

Roja 12ê Gulanê li bajarê Midleburgh li Holenda l4 xelat bo 4 kesayetiyên ji welatên cihanê hatin dabeşkirin. Ew xelat wek "4 Xelatên Roosevelt Bo Azadiyê" tên naskirin û bo wan kesên ku rola wan di vejandina azadî û kêmkirina kambaxiyên mirovatiyê de hebû, tên dayîn. Yek ji wan kesayetiyan cîgirê serokwezîrê Îraqê Husên Şehristanî bû, ku bi baweriya komîteya dabeşkirina xelatan "bi dirêjiya jiyana xwe ji bo çespandina nirxên demokrasiyê xebitiye." Di rêwresma xelatkirina Şehristanî de, şahjina Holenda Beatrix û serokwezîrê Holenda Markt Rutte amade bûn. 44 rêxistin û komeleyên kurdî li Holenda zêdeyî du heftiyan di hewldanê de bûn, daku şahjin û serokwezîrê Holenda di rêwresma xelatkirinê de amade nebin. Wek ku di daxuyaniya van saziyan de hatiye nivîsandin, "Şehristanî ne hêja ye bê xelatkirin, lê pêwist e lêpirsîn pê re bê kirin li ser gendeliyên ku di sektora petrolê de kirine û milyarek Dolar diziye. Herwiha di cudakariya nijadî de li dijî Kurd û Suniyên Îraqê roleke serekî jî lîstiye."

Siyasetvanê Kurdistanî-Holendî Guhdar Mesûm ji Rûdawê re got: "Ev biryareke çewt e ku hatiye standin. Şehristanî li ba zêdeyî ji sedî 50ê xelkê Îraqê nehezkirî ye û ne ew kes e ku dezgeha Roosevelt xelatê bide wî." Bi baweriya Mesûm, divabû ew xelat ji bo xelkê Helebçe bûya: "Lê mixabin petrola Helebçe tine heya xelatê bidinê!"

Wek piştgiriya Kurdên li Holenda, parlementerê holendî Harry van Bomel ji serokwezîrê Holenda pirsyarek şand û pirsî ji bo çi Şehristanî bo xelatkirinê hatiye destnîşankirin. Serokwezîr jî di bersivê de dibêje: "Ev xelat ji aliyê enstîtuya Roosevelt tê dayin û wan biryar daye ku çawa be û bo kê be. Heya niha jî tenê çend Kurdên xwedî berjewendî nerazîbûna xwe ji vê xelatkirinê nîşan dane."

Jiyan bê lingan jî dimeşe

"Ez di xewnên xwe de dibînim ku dimeşim"

» Mizgîn hewl dide almaniya xwe xurtir bike, daku di komeleyê de zêdetir alîkariya aktîvîteyên civakî bike.

Mehmet Sebatli

Mizgîn Baran dema ji gundê xwe derket û berê xwe da Çiyayê Gebarê, hêj 15 salî bû. Jiyana wê û serpêhatiyên wê yên 19 salên dawî weke panaromaya gellek jinên kurd ên welatparêz ên ji du nifşên dawiyê ye. Ew ji bo guhertina rewşa siyasî û ya civakî ya gelê Kurd tevlî nava refên gerîlla bû, lê di 19 salên dawî de dema ew li paşeroja xwe dinêre, dibîne ku jiyana wê gellekî guheriye. Mizgîn Baran ev 18 sal in ku herdu lingên wê nalivin û nikare rabe ser lingan û bimeşe, lewma li ser kursiyê biteker jiyana xwe didomîne. Ligel pilan û xwestekên xwê yên siberojê wê ji me re behsa xewnên xwe jî kir û got, "Ez di xewnên xwe de hertim dibînim ku dimeşim."

Neçûye dibistanê…

Mizgîn Baran di sala 1978ê de li gundekî Kercewsa ser bi Mêrdînê hatiye dinyayê. Ew qet neçûye dibistanê û dema di sala 1993ê de, di 15 saliya xwe de, tevlî gerîlla dibe, ne dikare bixwîne û ne jî dikare binivîse: "Min tenê dikarî bi kurdî biaxivim. Lê ez niha ligel kurdî û tirkî baş dikarim bi almanî jî biaxivim, bixwînim û binivsînim." Ew niha li bajarê Duisburga Almanyayê di malekê de bi serê xwe dijî û dikare hemû karên xwe bi serê xwe pêk bîne.

"Navê min di listeya şehîdan de derbas dibû"

Mizgîn nêzika salekê di nava gerîlla de dimîne û di bihara sala 1994ê de ji pişta xwe birîndar dibe. Ew bo me behsa rojên zor û zehmet dike û dibêje, "ji ber birîn di pişta min de bû, hevala kêleka min ditirsiya ku avê bide min, wê digot qey birîna min di hundir de ye û dema ez avê vexwim wê bimirim. Lê min jî gellek xwîn wendakiribû û ez pirr tî dibûm. Min birîna xwe ji bîr kiribû û tenê dixwest hinek av vexwim." Mizgîn dema ku birîndar dikeve, ligel gerillayeke jin, heftiyekê ji grûba xwe veqetandî dimînin. Ew heft roj di jiyana Mizgînê de rojên herî zehmet in ku ti carî nikare ji bîr bike: "Dema me xwe gihand hevalan jî, em rastî surprîzekê hatin. Navê min weke şehîd hatibû belavkirin û dema ku hevalan em dîtin, di şûna ku bi birîna min re mijûl bibin, bi saxlemiya zindîtiya min kêf kirin."


Wêne: Rûdaw

Mizgîn Baran: Min di xewnên xwe de hertim av didît

Di havîna 1994ê de Mizgîn Baran bo tedawiyê tê Almanyayê û li bajarê Duisburgê serî li penabertiya siyasî dixe. Di demeke kurt de îlticaya wê tê pejirandin û bo çareseriya herdu lingên xwe li doktor û nexweşxaneyan digere: "Ez li gellek nexweşxaneyan geriyam, lê ti çareseriyek bo min nehat dîtin. Sinêra herdu lingên min ji pişta min qetiyaye û ez ne dikarim pê bihesim, ne jî dikarim lingên xwe tevbigerînim. Ev bûn 18 sal ez li ser kursiyê biteker dijîm."

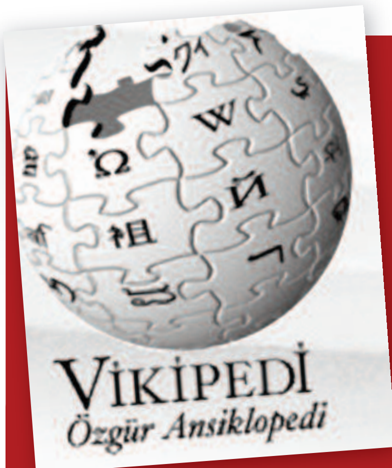
Li Almanyayê fêrî xwendin û nivîsandinê dibe

Di vê navberê de Mizgîn diçe dibistanê û fêrî xwendin û nivîsandinê dibe, herwiha di demeke kurt de fêrî almanî jî dibe û ji bo karên wergerê pêdiviya wê bi kesekî din re namîne. Ew niha dikare hemû karên xwe yên burokratîk bi serê xwe birêvebibe, pêdiviyên xwe yên rojane bi xwe pêkbîne û weke ew dibêje, "Ez carina li komeleya Duisburgê ji bo wergera almanî alîkariya hinek Kurdan jî dikim."

Di Roja Dayîkan de Mizgîn Baran diyar dike ku ev 19 sal in dayîka xwe nedîtiye û dibêje, "Em bi telefonê diaxivin û carina jî li ser înternetê di kamerayê de em hevdû dibînin. Ji ber pirsgirêkên siyasî ez nikarim herim welat û ji ber pirsgirêkên aborî jî ez nikarim wan bînim vir bo hevdîtinê."

Xewnên avê û meşandinê

Di dawiya axaftina xwe de Mizgîn Baran ji me re behsa hêvî û xewnên xwe dike û dibêje, "Pêdiviyên mirov çi bin xewnên mirov jî wisa dertên. Dema ez birîndar bûm, min di xewnên xwe de hertim avê didît û ev zêdeyî 18 salan e ku ez di xewnên xwe de dibînim ku dîsa dimeşim."



Vikipediya tirkî behsa kurdbûna Derdiyok nake



Li gorî versiyona elektronîk ya kovara Kicker, lîstikvanê esil Kurd Eren Derdiyok ku niha di nav tîma Bayer Leverkusenê de dilîze, wê ligel tîma Hoffenheimê heya Hezîrana 2016ê kontratekî bo çar salan îmze bike.

Lîstikvanê Bayer Leverkusenê yê Kurd-Swîsrî di sala 1988ê de li Baselê ji dayîk bûye lê ew bi eslê xwe ji Dêrsimê ye.

Di versiyonên îngilîzî, spanî, almanî û fransî yên Wikipedia de behsa kurdbûna Eren Derdiyok tê kirin, ku eslê wî Kurd e yan jî ew ji Kurdistana Bakur e, lê di Vikipedi (versiyona Wikipedia ya bi zimanê tirkî) de qet behsa vê yekê nayê kirin, tenê dibêje ku ew hevwelatiyê Sîwsre û Tirkiyeyê ye.

Derdiyok di nav 89 maçan de ku heya niha lîstiye, 25 gol avêtibûn, ji sala 2008ê ve heya niha ligel tîma netewî ya Swîsrayê di 38 maçan de lîstiye.

Sezon bi dawî bû 3 Tîmên Kurdan Play Offê dileyîzin


Tîma Şaredariya bajarê Mezin a Amedê sezona borî dîsa tevlî Play-Offê bû, lê bi serneket

Sezona 2011/2012 ya futbolê li Tirkiyeyê hefta borî bi dawî bû. Di Lîga Super de Galatasaray bu şampiyon. Di lîgên 2. û 3. de jî çendîn tîmên Kurdan cih digirin û 3 tîm wê ji bo lîgeke jor tevlî maçên Play-Offê bibin û 2 tîm jî rasterast daketin lîga amator ya herêmî. Diyarbakirspor maça xwe ya dawî wê heftê dileyîze û ya ew ya jî Tokatspor dadikeve lîga jêr.

Diskispor ber bi lîga 2.ve

Tîma Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê, Diskispor di dawiya sezonê de 67 puan civandin û di tabelleyê de bû sêyemîn. Sampiyonê lîgê İnegolspor rasterast tevlî lîga 2. bû û tîmên 2.,3. û 4. Diskispor, Bayrampaşa, Hacettepe û Gumuşhanespor wê hefta bê li İzmîrê di neva hev de maç bileyîzin û ji 4 tîman wê yek di dawiya Play-Offê de tevlî lîga 2. bibe.

Di heman lîgê de û grûba duyemîn de jî şampiyon Nazilli Belediyespor rasterast tevlî lîga 2. bû. Bingolspor, Keçiorengucu, Trabzon Yalispor û K.Maraşspor jî wê tevlî maçên Play-Offê bibin û yek ji wan wê tevlî lîga 2. bibe. Erganispor jî daket lîga amatoran ya herêmî.

Di heman lîgê û grûba sêyemîn de şampiyon Hatayspor rasterast tevlî lîga 2. bû.

Wê Siirtspor ligel Tarsus İdman Yurdu, Bursa Niluferspor û Sancaktepe Belediyesporê Play-Off bileyîze û ya serkeftî wê tevlî lîga 2. bibe. Kayapinar Belediyespor jî rasterast ji vê lîgê daket û dîsa tevlî lîga amatoran ya herêmî bû.

Diyarbakirspor ma hefta dawî

Qedera Diyarbakirsporê jî bi maça dawî ve girêdaye. Hefta borî di saheya xwe de ligel Pendiksporê leyîst û leystikvanê Diyarbakirsporê gol avêt qeleya xwe û Pendik kete pêş, di deqeya 80.de jî Diyarbakirspor bi penaltiyê bû 1-1. Puanên Diyarbakirsporê 25 in û pûanên Tokatsporê jî 25 in. Maça dawî wê diyar bike ka ji her du tîman kî wenda bike wê dakeve lîga 3. Maça Diyarbakirsporê ya dawî li deplasmanê ye û di berê wê jî Konya Torku Şekerspor e.


Li pêşiya Diyarbakirsporê maça dawî ya krîtik heye

Futbola Amerîkayê ya bê gok: *Birê*

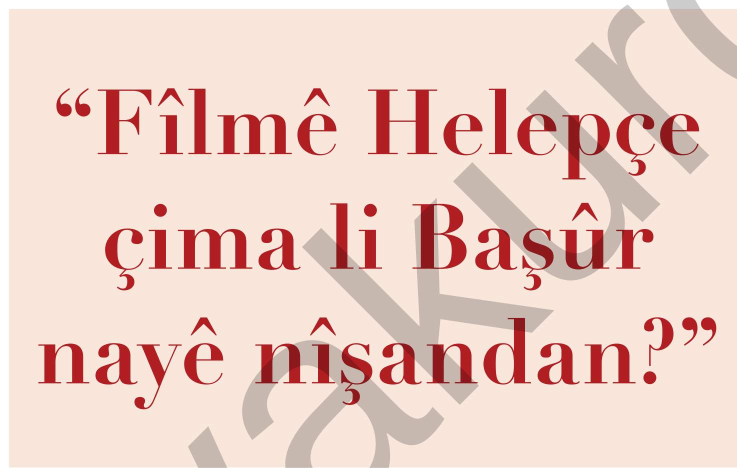


Amed (Rûdaw) - Klûba Şaraderiya Bajarê Mezin ya Amedê leystika Birê modernîze kir û tûrnovayek li dar xist. Serokê Şaradariya Bajarê Mezin ya Amedê Osman Baydemir jî ragihand ew ê bo Birê lîgek taybet ava bikin.

Li çendîn herêmên Kurdistanê ji mêj ve leystika Birê ya ku weke futbola Amerîkayê lê bê gok tê leyîstin. Destpêka vê heftê li taxa Amedê Baglarê bi tevlîbûna 12 koman Birê hat leyîstin û di heman demê de jî bo coşkirina leystikê muzîkên gelêrî hatin pêşkêşkirin.

Di leystika Birê de du komên dijber hene û yek ya parastinê û ya din jî êrîşker e. Endamên koma êrîşker hewl didin di navbera koma parastvan de herin heta qeleyê bêyî ku bên girtin û astengkirin. Dema kesek bê astengkirin ew ji leystikê derdikeve.

Serokê Şaredariya Bajarê Mezin ya Amedê Osman Baydemir bibîr xist leystika Birê salê du caran, payîz û biharê tê leyîstin û got, "Em ê hewl bidin ji bo Birê lîgeke taybet ava bikin."



“Fîlmê Helepçe çima li Başûr nayê nîşandan?”

Zinar Balikî

Fîlmê derhêner Ekrem Heydo yê bi navê ‘Helepçe-Zarokên Wenda’ hata niha di 13 festîvalen fîlmên navnetewî de hat nişandan û gellek xelatên girîng wergirtin. Lê heman fîlm li Başûrê Kurdistane heta niha nehatiye nişandan. Derhênerê fîlm Ekrem Heydo gazinc ji vê yekê dike û dibêjê, “fîlmên kurdî divê di serî de li Herêma Kurdistanê werin nîşandan. Bo derhênerên biyanî pereyan terxan dikin, lê guh nadin fîlmên derhênerên Kurd.”

“Helepçe- Zarokên Wenda” di serî de li Fîlm Festivala Gulfê xelata fîlmê herî baş û xelata derhênerê herî baş wergirt. Sala borî di Festîvala Fîlmênbelgeyî ya Dubaî de xelata jurî ya mezin wergirt. Li Film Amedê, xelata fîlmê herî baş, li Festîvala Fîlman a Yilmaz Guney a li Batmanê xelata fîlmê herî baş û di fîlm gellek festîvalên din de jî hat nîşandan û xelatên cuda wergirt. Lê heman film heya niha li Başûrê Kurdistanê nehatiya nîşandan. Ekrem Heydo film şandiye festîvalen wek Duhok û Silemenî lê neketiye bernameyê û nehatiye nîşandan.



Fîlmê Ekrem Heydo li Festîvala Dubaî jî xelata jurî ya mezin wergirt



Ekrem Heydo li festîvala Dûbaî

Fikra fîlmê Zarokên Wenda yên Helebçe çawa derket. Çi bû sedem ku te fîlmekî wiha çêkir?

Helebçe parçeyek ji jiyan û bedena her Kurdekî ye; di dilê her kesî de heye. Navekî û semboleke girîng e. Mixabin em zêde li dû nakevin, rêz û hurmetek heye û hew. Gava bûyera Helebçe çêbû ez 15-16 salî bûm. Ji me jî ne gellek dûr bû. Li cem wan Baas hebû, li ser serê me jî heman rêxistin hebû. Wê demê me digot, belkî ew gaz bigihê aliyê me jî yan jî heman bûyer li ser me jî pêk bê.

Fîlmê Helebce heta niha li 13 festîvalên navnetewî hat pêşkêşkirin, lê li Herêma Kurdistanê na.

Bûyera Helebçe çawa ket rojeva Kurdên Rojava, çi li ser dihat gotin?

Wê demê qedexe bû ku li ser bûyerê bi kurdî û erebî bê nivîsandin. Pergala Suriyeyê jî qet behsa bûyerê nedikir. Kurdan di nav xwe de dianîn ziman, hind şev û civîn dihatin lidarxistin. Pirr dihat gotûbêjkirin, lê wek rewşa niha ya Sûriyeyê zêde reaksiyon nebûn. Wisa di dilê min de ma, heta di sala 2004ê de ez çûm Helebçe. Ji bo fîlmê “Bêhna Şêve” min jî di nav wî projeyê de cîh girt. Li wir min ji xwe şerm kir, 16 sal di ser vê komkujiyê re derbas bûne, her sal seremoniyên ku êdî bê mane ne, tên lidarxistin. Li aliyekî mîna ku li devereke din a dinê qewimî be yan jî 200 sal berê rûdabe.

Bi taybetî çîrok û serpêhatiya Elî ku di nav miriyan de jî hatiye hijmartin û dû re bi saxî vedigere Helebçeyê, ev çawa bi destê te ket?

Di çûna Helebçeyê de min got divê ez tiştek li ser Helebçeyê çêkim. Cara duyemîn sala 2007ê min dest bi kişandina hinek dever û beşan kir. Min dixwest Helebçe bi şêwayeke din nîşan bidim. Ne bi awayên ku heta wê gavê hatibûn nîşandan. Min xwest bi rêya çîrokek dest pê bikim, ez di çapemeniyê de rastî Elî hatim. Min biryar dabû ku zarokên Helebçeyê derxim pêş, lê Elî tenê rasthatinek bû û li armanca ku ez lê digeriyam jî, dihat.

Belgefîlm di qada navnetewî de gellek deng veda û xelatên girîng wergirtin. Kurdan fîlm çawa pêşwazî kirin?

Fîlm, heya niha li tevahiya cîhanê di 13 festîvalên navnetewî de hat nîşandan. Ji Tehran bigre heya Brezilya yê. Eleqeyek mezin dît û gellek hat pêşwazîkirin. Bi rastî jî fîlm ji aliyê sînemavanên cîhanê ve hat ecibandin. Lê Kurdan mafê fîlm nedan. Ez li vir behsa Bakurê Kurdistanê nakim. Wek hemû cîhanê li bakur jî fîlm, li gellek cîha hat nîşandan. Li festîvalen wek Amed û Batmanê hat nîşandan û wek fîlmê yekemîn hat hilbijartin. Lê li başûr ev tişt çênebû. Li Silemanî û Duhokê sala borî festîval hatin li dar xistin, fîlmê min nehat nîşandan. Ev ji bo wan şermeke mezin e. Ev fîlm berhemek wir e û perçeyek jiyana Helepçe ye. Ji bo fîlmek Helepçe peran didin biyaniyan lê derhênerek Kurd berhemek çêdike kes lê xwedî dernakevê.

Te fîlm ji bo festîvalên başûr şandibû?

Belê min hem ji Fîlm Festîvala Duhokê re hem jî ji ya Silemanî re şand. Lê nehat nîşandan. Sedemê wî jî ez nizanim.

Ev helwest li ser çêker û derhênerên Kurd tiştek çawa derdixîne holê?

Bi rastî jî ev helwestek ne baş in. Psîkolojiyek xirab li ser sînemavanên Kurd çêdike. Em dixwazin dema me fîlmek çêkir beriya her kesî bila temeşevanên Kurd fîlm bibînin û fîlm pêşî di festîvalên Kurdan de bê nîşandan. Lê mixabin ev tişt çênabe. Ev jî ji bo pêşketina sînemaya kurdî rewşek ne baş e.

Havîn: Ji albûma xwe ya yekê ne razî bûm



Stenbol (Rûdaw) – Stranbêj Havîn, ya ji Bakurê Kurdistanê, niha bi berhemanîna albûma xwe ya duyemîn ve mijûl e û di vî warî de dibêje: “Albûma min ya vê carê cuda ye, ji ber ku karê min yê berê hinekî bilez hat kirin, kêmasî tê de hebûn û jê ne razî bûm.”

Havîn ku di sala 1993yê de li Almanyayê ji dayik bûye, ji 7 saliya xwe ve stranan dibêje û niha temenê wê 18 sal in û xwediya albûmeke stranan e. Havîn diyar dike ku ew ji her takekesekî Kurd hez dike û sedemên vê yekê jî wiha diyar dike: “Kurd xwedî rûmet û namûs in, lewma divê em herdem şanaziyê bi xwe bikin ku em Kurd in, her Kurdek jî li cem min hezkirî ye, nemaze Kurdên Başûrê Kurdistanê ku rêz û hezkirineke mezin ji Havînê re nîşan dan, vê yekê jî qet ji bîr nakim.”

Piştî ku Havîn tevlî bernameyeke kanala asmanî ya Korek TV bû, ew li Başûrê Kurdistanê hat naskirin, nemaze li bajarê Hewlêrê. Havîn li ser Hewlêrê dibêje: “Pirr spasiya hezkirina bajarê Hewlêrê dikim ku zêde ji Havînê hez dikin, lewma ez jî bi karên baştir û ciwantir bersiva vê qenciya wan didim.”



Serokê Enstîtuya Çandî û Huneriya ya Ehmedê Xanî li Urmiyê, Vecdî Hatemî, bo Rûdawê axivî:

Em dixwazin bi beşdariya hemû saziyên Kurdan eniyek ava bikin


Wêne: Rûdaw

Vecdî Hatemi: Ev yek dibe sedema yekîtiya netewî

Di hevpeyvîneke ligel Rûdawê de, Serokê Enstîtuya Çandî û Hunerî ya Ehmedê Xanî li Urmiye, Vecdî Hatemî, bal kişand ser hemû aliyên kar û têkoşîna vê saziyê wek tekane NGOya bajarê Urmiye li Rojhilatê Kurdistanê û jiyana siyasî, aborî, civakî û çandî ya Kurdên vê devera girîng a Kurdistanê.

Rûdaw: Ligel ku 10 sal in hatiye avakirin, lê gellek kes Enstîtuya Çandî û Hunerî ya Ehmedê Xanî li Urmiyê baş nas nakin.

Vecdî Hatemî: Wek saziyek sivîl û çandî, di piratîkê de Enstîtuya Xanî li Urmiyê û gellek bajarên Kurdan wek Mehabad, Sine, Kirmaşan pirr bi nav û deng e. Mixabin bi sedema nebûna çapemeniyê xebatên me li derveyî Kurdistanê nayên berçav. Em tekane saziya sivîl a kurd in li Urmiyê.

Armancên sereke yên Enstîtuya Ehmedê Xanî çi ne?

Karê Enstîtuya Ehmedê Xanî li Urmiyê xebata çandî, hunerî û lêkolînên civakî û siyasî di civaka kurdî de ye.

Hûn bêtir giringiyê didin kîjan çalakiyan?

Em girîngiyê didin xebatên kultûrî. Hunera me xemilandin û pêşdebirina çand û kultûra kurdî ye.

Di warê aborî de hûn çawa xwe rêve dibin?

Di warê aborî de tenê endamên enstîtuyê beşdar in û heya niha ji bo birêveberiya xwe me ti alîkarî ji saziyên hikûmetî û sivîl wernegirtîye û wernagirin jî. Em di warê aborî de serbixwe ne.

"Em tekane saziya sivîl a kurd in li Urmiyê"

Berê saziya we wek navend dixebitî, niha bûye enstîtû. Sedem çi bûn?

Mirov dikare bêje navend ligel gelê xwe kar dike û enstîtu bi rewşenbîrên civaka xwe re dixebite, her du nav jî ji me re bi rastî bikar tên.

Hûn serokê enstîtuyê ne. Gelo hûn hilbijartina rêveberiyê dikin bo enstîtuyê? Çiqas şax û endamên rêveberiya we û endamên giştî hene?

Em li gorî pêrew û programa xwe, ku saziyek îdarî ye, nikarin gellek dest li şêweya rêveberiyê bi awayekî fermî bidin, lê awayek rêveberiya me ya navxweyî ya "central democratic" heye. Endamên Enstîtuya Ehmedê Xanî li gor xebatên wê kêm û zêde dibin. Di enstîtuyê de ti kes bi pere kar nake û bi giştî bi hesta kurdperweriya xwe xebatê dikin.

Pêwendiya we ligel saziyên sivîl ên din li Rojhilatê Kurdistanê çawa ne?

Pêwendiyên me ligel bajarên din ên Kurdan û saziyên wir ên çandî hene, em beşdarî bernameyên wan dibin û ew jî tevlî bernameyên me dibin, alîkariyên me bi hev re hene.

Çima tenê ev saziya çandî û hunerî li Urmiyê heye?

Mixabin xebata çandî di welatên desthilatxwaz de gellekî dijwar e û karekî giran e.

Rêjeya beşdariya hevwelatiyan di kar û projeyên we de çawa ne?

Heya niha gellek baş bûye û gelê me pirr berfireh beşdar dibe.

We sala borî hemû saziyên sivîl ên Rojhilatê Kurdistanê civandin. Armanca we ji wan civînan çi bû?

Me xwestiye çeper an eniyek ji hemû saziyên Kurdan çêbikin; ew karek dijwar û girîng e û bi derbasbûna demê wê çareser bibe û tenê bi xebata me nabe û divê şert û mercên wê jî pêk bên.

Kovara Xanî û kovarên din niha belav dibin?

Na. Vê demê ti kovarên me belav nabin, lê berê kovara Çand, kovara taybet a jinan bi navê Xatûn û kovarek qaşoyan bi navê Xanîtimes û kovarek bi navê Endîşeya Mîrgever jî belav dibû.

Niha kovara Çand bi kurmancî weşanê dike?

Mixabin ew jî hat qedexekirin û derfeta vê çendê nema bibe kovarek bo hemû parêzgehê.

Xebatên we di warê fêrkirina zimanê kurdî de çawa dimeşin? Hûn bi azadî kursên ziman rêve dibin?

Belê, polên fêrkirina zimanê kurdî hene û gelê me jî beşdar dibe. Zimanê kurdî nasnameya me ye û naveroka bingehîn a xebata me ye.

"Hesta neteweyî di nav Kurdên Urmiyê de xurttir dibe"

Rewşa çandî û rewşenbîriya Kurdan li Urmiyê çawa ye?

Rewşa kultûrî mirov nikare bêje baş an xirab e, lê dikarim bêjim hesta netewî berçav e. Xwendewarî di nav Kurdên Urmiye de gellek bûye û niha belgeyên girîng ên zanistî digirin û asta rewşenbîriyê ber bi başî diçe, lê mixabin hêj bandora nexwendewariyê li ser civakê wek kêmasî dibînim.

Urmiye bajarekî pirrnetewî ye. Rewşa Kurdên Urmiyê çawa ye? Çiqas Kurd li Urmiyê hene?

Du grûbên netewî li Urmiyê hene, Kurd û Azerî. Azerî di nav desthilatê de ne û Kurd derveyî desthilatê. Azerî wê hêzê ji bo berjewendiya xwe ya netewî û aboriya xwe bikar tînin, lê Kurd ti derfet û desthilatek nîn in û divê bi xwe pirsgirêkên xwe yên aborî, siyasî û civakî çareser bikin û ser pîyê xwe rawestin. Di warê siyasî de mirov dikare bêje Kurd di kolanek bingirtî a siyasî de mane. Li Urmiyê û herêmên deredora wê ji sedî 50ê daniştvanan Kurd in.

Mêjdem wek radyo û televizyona yek saetî ya kurdî li Urmiyê kar dike. Niha rewşa radyo û televizyona kurdî ya Urmiyê çawa ye?

Min di televizyona Urmiyê de heya niha ti karek nekiriye, ew saet bername jî bala kesê nakişîne û xwedî kêmasî ye.

Di dewrana Xatemî de saziya we bêtir çalak bû. Demekê ne wisa bû, lê niha 2 sal e dubare aktîf bûye.

Xebata me di dema serokkomariya Xatemî de gellek berfireh bû. Hindî zeman derbas dibe, em jî di karê xwe de pisportir dibin û xebatek zêdetir dikin.

"Li Urmiyê Azerî di nav desthilatê de ne û Kurd li derve hiştine"

Kurdên Urmiyê vê carê bêtir beşdarî hilbijartinan bûn. Sedem çi bû? Gelo mafê Kurdên Urmiyê li Meclîsa Îranê tenê nûnerek e?

Cara borî Kurdan ti nûner neşandin meclîsê, loma vê care bi hêzek mezin xwestin li nûnerên xwe binêrin. Beşdariya vê gerê reaksiyona cara din bû. Kurd gellek beşdar bûn û ew rikeberiyek navçeyî bû, ne ya giştî. Lê bi rastî nizanim bêjim ku li Urmiyê Kurdan mafê nûnerekî meclîsê hene yan çend.

Eger ev rewşa niha berdewam be, hûn çi encaman bo civaka kurd pêşbînî dikin?

Pirsgirêka Kurd dozek etnîkî ye û heya ew mesele çareser nebe rewş wê wiha be û pisporên kurd eger wiha ji rêveberiyê bêpar bin, wê pêşerojê reaksiyonan nîşan bidin.

Dema erdhej li Wanê çêbû, we gellek alîkarî kom kir û we alîkarî gihandin xelkê Wanê. Vê yekê gel kêfxweş kir. Hûn girîngiya wan karan çawa dibînin?

Ew yek dibe sedema yekîtiya netewî ya Kurdan li derveyî sînoran.

Hevpeyvîn: Azad Kurdî

Biyografî

Vecdî Hatemî...

Di sala 1960î de li gundê Lorine li devera Mirgever a Urmiyê hatiye dinê. Di 1986ê de Zanîngeha Kirmaşanê qedandiye û endazyar e. Di navbera salên 1981 -1982yê de ku zanîngeh li Îranê hatin daxistin, li Tehranê di televiyonê de kar kiriye. Çend salan di kovara kurdî ya Sirwe de kar kiriye ku piştî zêdeyî 20 salan sala borî weşana wê hat sekinandin. Ew karê endazyariyê dike û çend sal in serokatiya Enstîtuya Çandî û Hunerî ya Ehmedê Xanî li Urmiyê dike. Xwendekarê doktoraya zanistên navnetewî li zanîngehê ye.

Doç. Dr. Vahap Coşkun:

Înkar qediya lê asîmîlasyon didome


Wêne: Rûdaw

Bi şertê ku serî li tundiyê neyê dayîn, divê partiyên ku bikaribin serxwebûnê biparêzin jî bên avakirin. Divê partiyên ku serxwebûnê dixwazin neyên astengkirin.

» *Bila partiyên serxwebûnê diparêzin jî bên avakirin.*

» *BDP, AKP û CHP wê dê li ser ravekirina "welatîbûna Tirkiyeyê" li hev bikin.*

» *Eger pirsgirêka kurd tinebûya, niha zû de Tirkiye ji xwe re modeleke xweserî, federasyon an jî eyaletan ava kiribû.*

Hiqûqnas Doç. Dr. Vahap Coşkun, ku li Zanîngeha Dîcleyê ya Amedê dersên hiqûqê dide, derbarê makeqanûna nû ya li Tirkiyeyê tê amadekirin de, fikr û ramanên xwe ji Rûdawê re parve kirin. Dr. Vahap Coşkun xwest ku di makeqanûna nû de mafên statû, perwerdehiya zikmakî bê naskirin û Kurd bikaribin bi navê "Kurd û Kurdistanê" partî û saziyên sivîl ava bikin. Coşkun got, bi şertê ku serî li tundiyê nedin, divê partiyên ku serxwebûnê jî diparêzin bikaribin bên avakirin.

Dema em li komîsyona makeqanûnê binêrin, hûn bawer dikin wê bikaribin hersê xalên ewil biguherînin?

Du ramanên cuda hene. AKP û BDP dibêjin ew makeqanûneke nû çêdikin, girêdayî ti xalî nîn in. Lê MHP û CHP dixwazin ev hersê xal jî weke xwe bimînin. Li gorî min ji bo ku makeqanûn nû be, divê hersê xal jî bên guhertin. Di vê meseleyê de wê nîqaşên girîng çêbibin. Yan divê qet ev xal tine bin, anjî divê naveroka van xalan biguherin. Li gorî baweriya min ev hersê xal jî wê bên rakirin.

Di makeqanûnê de tê gotin "makeqanûn li hemberî mafên mirovan hurmetkar e". Gelo ev xal wê weke "makeqanûn mafên mirovan esas digre" bê guhertin yan na?

Li gorî min herçar partî jî wê li ser vê xalê li hev bikin û wê bibêjin makeqanûn pêwîst e li ser esasê mafên mirovan û bi temamî girêdayî mafên mirovan be.

Xala 42emîn li hemberî perwerdehiya zikmakî asteng e. Hûn vê yekê çawa dinirxînin?

Di vê xalê de tê gotin zimanê perwerdehiyê tirkî ye û ji xeynî zimanê tirkî ti ziman ji bo welatiyên Tirkiyeyê nikare weke perwerdehiya zikmakî bê dayîn. Ev li hemberî daxwaza perwerdehiya zikmakî ya Kurdan asteng e. Li vir du rê hene. Yan hûnê perwerdehiya zikmakî di makeqanûna nû de bi cîh nekin û ji qanûnan re bihêlin, yan jî hûnê perwerdehiya zikmakî weke xaleke cuda di makeqanûnê de bi cîh bikin. Mînak di makeqanûna Azerbaycanê, makeqanûna Rûsyayê de mafeke bi navê "mafê zimanê zikmakî" heye. Li gorî vê xalê hemû kes dikare zimanê xwe yê zikmakî di perwerdehî, çand û hunera xwe de bi kar bîne. Ev xal wê di çêkirina makeqanûnê de pirr bê nîqaşkirin.

BDP û partiyên din wê li ser vê xalê bikaribin li hev bikin?

Bi qasî min bihîst, BDP dixwaze "mafê zimanê zikmakî" di makeqanûnê de weke xaleke cuda bê bicîhkirin. Lê partiyên din ên siyasî li hemberî vê daxwazê derdikevin. Eger xaleke ku astengiyan li pêşiya mafê zikmakî radike di makeqanûnê de bê bicîhkirin, ev pirsgirêk, hindik be jî, wê çareser bibe.

Welatîbûna makeqanûnê jî nîqaşeke cuda ye. Li gorî vê xalê herkes weke "Tirk" tê dîtin.

Di vê xalê de welatî na, Tirk tên ravekirin. Hemû kes weke Tirk tên nîşandan. Ev xeletiyeke mezin e. Li gorî qenaeta min BDP, AKP û CHP wê dê li ser ravekirina "welatîbûna Tirkiyeyê" li hev bikin. Lê MHP wê dijberiya vê yekê bike. Bi ya min divê welatîbûn li ser nijadekê neyê ravekirin û ji nijadbûnê bê safîkirin. Divê welatîbûn an weke "welatiyê Komara Tirkiyeyê" yan jî tenê weke "welatî" bê binavkirin.

BDP dixwaze makeqanûn bêalî û notir be. Lê KADEP û HAK-PAR dixwazin di makeqanûnê de nijada Kurd bê destnîşankirin. Kîjan maqûl e?

Li gorî min welatîbûna makeqanûnê çêtir e. Du taybetiyên vê yên girîng hene. Yek; welatîbûn li ser nijadek nayê çêkirin, du; welatîbûn weke amûra ragihandinê nikare bê bikaranîn. Li gorî qenaeta min, welatîbûn divê li ser esasê nijadekê neyê terîfkirin û welatîbûn bêalî be. Yan jî divê di makeqanûnê de welatî neyên terîfkirin. Bila tenê berpirsyarî û mafên welatiyan bê ravekirin. Makeqanûna Danîmarkê wiha ye. Li gorî ravekirina makeqanûna Danîmarkê, welatî xwedî azadiya dîn û wijdanê ye. Eleqeya xwe bi nijad û baweriya kesî nayîne. Ravekirineke wiha maqûltir e. Li gorî hin derdorê Kurd jî, divê di makeqanûnê de bê gotin "Tirk û Kurd avakarên vî welatî ne". Ev ravekirin jî pirsgirêk e. Lewre eger hûn herdu nijadan weke avakar bibînin, wê çaxê hûn nijadên din red dikin.

Hin derdorên Kurd dibêjin eger "nijada kurd" di makeqanûnê de cîh negire, wê înkara Kurdan dîsa bidome…

Kurd êdî nayên înkarkirin, jixwe êdî kes nikare Kurdan di vê serdemê de înkar jî bike. Pêşveçûnên li cihanê vê yekê ji holê rakir. Tirkiye êdî Kurdan înkar nake. Li aliyê din jî Herêma Federal a Kurdistana Îraqê heye. Her tişt li wir li ser Kurd û Kurdayetiyê dimeşe. Di rewşeke wiha de kes nikare Kurdan înkar bike.

Înkar qediya lê asîmîlasyon berdewam nake?

Asîmîlasyona li ser Kurdan mixabin didome. Îro astengkirina perwerdehiya kurdî, berdewamkirina vê polîtîkayê ye. Her serê sibeyê zarokên kurd radibin, li dibistanan dibêjin "xwezî bi wî kesê ku dibêje ez Tirk im". Ev encam û nîşaneya vê yekê ye.

Bi nîqaşên makeqanûnê re "pergala serokatiyê" kete rojeva Tirkiyeyê. Ev model ji bo Kurdan baştir e yan na?

Li gorî min bi pergala parlementerî, pergala serokatî û pergala nîvserokatiyê jî mirov dikare demokrasiyê bi pêş bixe. Divê rayeyên navendî ji herêman re bên hiştin. Mînak li Amerîkayê partiyên bi disîplîn nîn in, partiyên bê dîsîplîn hene. Daraz, rêveberî û qanûnçêkerî bi temamî ji hev serbixwe bin. Lê ger Tirkiye sîstema serokatiyê bipejirîne, wê çaxê neçar e herêmên xweser îlan bike. Kurd jî wê ji vê yekê payê xwe bigrin. Eger pirsgirêka kurd tinebûya, niha zû de Tirkiye ji xwe re modeleke xweserî, federasyon an jî eyaletan ava kiribû. Lê ji tirsa ku wê "Kurd serê xwe rakin û veqetin", Tirkiye pergala xwe naguhere. Bi ya min herçiqas Serokwezîr Recep Tayyîp Erdogan pergala serokatiyê diparêze jî, di nava AKPê de kesên dijberiya vê pergalê dikin jî hene. Serokkomar Abdullah Gul û kesên weke Bulent Arinç naxwazin pergala serokatiyê çêbibe. Eger Tirkiye bixwaze vê pergalê ava bike jî, bawer im rasterast nikare pergala serokatiyê deyne. Dibe ku pêşî pergala nîvserokatiyê ji xwe re deyne. Li gorî min pergala nîvserokatiyê wê zêdetir daxwazên AKPê bi cîh bîne. Eger ev sîstem çêbibe, daxwaza Kurdan a statûyê û xwebirêvebirinê, bi qismî jî be, wê çareser bibe. Li gorî hin siyasetmedaran, Fransayê piştî ku pergala nîvserokatiyê anî, pirsgirêka Cezayîrê çareser kir. Pirsgirêka Cezayîrê bi pergala parlementoyê çênedibû.

Herçar partiyên Kurdan jî di makeqanûna nû de dixwazin 4 daxwazên hevpar bi cîh bên.

Belê herçar partî û saziyên din ên Kurdan jî dixwazin nasnameya kurd bê qebûlkirin, mafê statûya siyasî bê naskirin, perwerdehiya bi kurdî bê pejirandin û mafê xwebirêxistinkirinê bê naskirin. Li gorî min ev daxwazên maqûl û rewa ne. Tê xwestin ku bi navê "Kurd û Kurdistanê" partî û saziyên sivîl bikaribin bên avakirin. Daxwaza xwebirêvebirinê daxwazeke pirr maqûl e. Divê partî û sazî bikaribin bi navê "Kurd û Kurdistanê" bên danîn. Bi şertê ku serî li tundiyê neyê dayîn, divê partiyên ku bikaribin serxwebûnê biparêzin jî bên avakirin. Divê partiyên ku serxwebûnê dixwazin neyên astengkirin. Ev yek wê bi xwe re zelaliyê bîne. Wê pêşiya siyasetekê durû jî bê girtin. Ev daxwaz ne tenê ji bo çareserkirina pirsgirêka kurd, ji bo demokratîkbûna Tirkiyeyê jî daxwazên rewa, demokratîk û xwezayî ne.

Hevepyvîn: Maşallah Dekak

Li Stenbola biçûk xwaringeheka kurdî ya navdar!

Armanc Egîd Nêrweyî

Cemşîd Mihemed Ebdullah ji bajarê Silêmaniyê ye û ji sala 1996ê ve li Berlînê dijî. Ew xwediyê xwaringeha navdar Lasan e ku xwarinên kurdî dipijîne. Ebdullah ji Rûdawê re diyar kir ku wî navê keça xwe li xwaringehê daniye. Li xwaringeha wî ligel xwarin û nanê germ ê bi tam, muzîka resen a kurdî jî heye.

Rojane li xwaringeha Lasan bêtir 800 nanên tenûrê tên çêkirin û firotin, bi awayekî paqij û bi tameke xweş. Ew bi komeke 6 kesî rojane nan dipijîne. Weke Cemşîd Mihemed Ebdullah dibêje, muşteriyên nanê wî Kurd û biyanî ne û Alman jî hene: "Ji ber ku xwarina nanê tenûrê pirr sivik e." Cemşîd bavê du zarokên bi navên Lasan û Lewend e û ew ligel hevjîna xwe li Berlînê dijîn. Wêneyên wî ligel Serokê Herêma Kurdistanê, Serokkomarê Îraqê û pirraniya serokên partiyên Kurdistanî hene û herwiha hunermend û rewşenbîrên Kurd hatine cem wî û li xwaringeha wî bûne mêvan.

Ji 70 % muşteriyên wî biyanî ne

Lasan xwaringeha Kurdan e lê wek ku xwediyê wê Ebdullah dibêje, "Kurd ji sedî 30 muşteriyên min in, lê ji sedê 70 muşteriyên min biyanî ne." Ew derbarê sedemên çima Kurd kêmtir tên cem wî dibêje, "Em Kurd fêrî kultura derve nebûne û nizanîn çawa tevlî malbat û dostên xwe heftiyê carekê derkevin û li cîhekî weke xwaringeha me, ku bi tama xwarin û muzîka resen û xizmeteka pirr baş e, rûnin û xwarin bixwen. Tirk, Ereb û Fars bêtir ji Kurdan fêrî kultura derve bûne û bi kom, tevlî malbat û heya mêvanên xwe, tên cîhên dilveker û dema xwe lê diborînin."

Di dawiya axaftina xwe de xwediyê xwaringehê dibêje ji bo Kurdekî ji Başûr pirr zehmet e ku bikaribe di nava Tirkan de kar bike, ji ber ku "Tirkan li Kreuzbergê weke Stenbola biçûk kirine û xwaringeheka kurdî ya navdar li Stenbolê min beriya sê sal û nîv avakir."



Cemşîd M. Ebdullah û Chopî Fetah li xwaringeha Lasan



Kurd û Lobî

Abdullatif Canimana

Rêxistinên Kurdan di doza kurdî û daxwaza welatekî azad an jî federetîv de, tenê bi çavên ideolojîk û leşkerî li doza xwe dinêrin. Ka di vê warê de çiqas serketine li holê ye.

Lê bêlê pirr tiştekî balkêş e ku Kurd ji ber sedemên bindestiya welatê xwe, (dewlemendiya ser û bin axa Kurdistanê), ti siyasetekî baş û bi bingeh neanîne holê. Dewlemendiya Kurdistanê sedema herî mezin e ku dijminên me Kurdistanê di bin destê xwe de dihêlin.

Kurdên karsazên ku gellek tişt bi destê wan dibe, ji ber sedemê tunebûna rêxistinên xwe, ew nikarin wek karsazên Kurd jî bên naskirin. Ew karsazên Tirk, Ereb û Faris in. Ev jî rewşeke ji jiyana neteweke bindest e ku xwe gellek trajîk li ber çavan dide raxistin.

Siyasetmedarên welatên serbixwe di hemû beşên jiyanê de xebat dikin. Tunebûna rêxistineke karsazên Kurd kêmasî û valahiyeke gellek mezin e, ev jî bo hemû diasporaya Kurd wisa ye, bê guman ev jî dide zanîn ku siyaseteke Kurdistanê di vê warê de xwediyê ti taybetmendiyek nîne. Hêjayê gotinê ye ku Hikûmeta Herêma Kurdistanê dikare piştgirî bide karsazên Kurd, da ku rêxistinek li ser hîmê karsaziyê were damezrandin.

> **Siyaset bê aborî nabe, aboriya bê karsazan jî nameşe. Divê ev herdu tişt bihev re bên biukaranîn.**

Karsazên her welatekî firoşkerên welatê xwe ne.

Ger firoşker nebin, ew welat jî nikare bikeve nav pêwendiyên navnetewî. Ji ber ku karsaz li pey berjewendiyên xwe ne, sînorên ti welatan jî nasnakin. Ji ber vê jî hewce ye em qala globalîzmê bdikin. Ku mirov rola xwe di nav globalîzma îro de baş bilîze, wê karsaz jî karibin xizmeta welatê xwe bikin.

Me di destpêkê de got ku dewlemendiya Kurdistanê bela serê Kurdan e. Belê dewlemendiya Kurdistanê bela serê me Kurdan e, ji ber ku feyda vê dewlemendiyê nagihije Kurdan. Dibe ku Kurd di vê warê de jî çek bi destê xwe bixin, ev jî rêyeke sazkirina dezgehên karsaziyê ye. Ev jî di nav xwe de dibe sedem ku aboriya Kurdan divê bi profesyonelî bixebite. Bê rêxistin bazirganiya Kurdan nagihije ti dîsîplînê.

Tirk dibêjin ku ew li Almanyayê ji sedî bîst û pêncan grûba herî mezin ya hemû biyaniyên li Almanyayê pêktînin. Ji sedî bîst û pêncê grûba herî mezin ya ku Tirk iddia dikin, nîva wan zêdetir Kurdên ji Bakûrê Kurdistanê ne. Ku Kurdên ji başûr û ji parçeyên din jî di nava Kurdên Bakurê Kurdistanaê de werin hesibandin, bê guman hêza aborî ya Kurdan ji grûba Tirkan derbas dibe û hêzeke gellek xûrt jê çêdibe.

Herwiha tê gotin ku 80 hezar karsazên Tirk li Almanyayê hene. Mirov dikare bi hêsanî bêje ku nîva wan karsazan Kurd in. Ku kurdên ji perçeyên din jî li ber çav werin girtin, hejmara Kurdên karsaz li gor grubên din yên biyanî digihije asteke bilind. Hejmara karsazên Kurd di navbera 40 û 60 hezaran de ye. Ev potansiyel dikare karên cûrbecûr pêkbîne ku karibe li ser rewşa polîtîk a Kurdan jî bi awayeke erênî bandorê bike.

Li Rojhilata Navîn hinek welat hene ku beriya 40-50 salan ew jî bindest bûn. Ji ber lîstina rola xwe ya erênî û xebata lobiyê de gellek encaman politik bidest xistine. Îro jî gellek welat dikarin bi rêya alîkarî û piştgiriya lobiyê li ser piyan bimînin. Herwiha dikarin li seranserê dinyayê bibin xwediyê gotinê jî. Ne şert e ku Kurd berê serbixwe bin û paşî bibin xwedîyê sermiyanekê netewî.

Organîzekirina sermîyanê rê li pêşiya siyaseta Kurdan vedike û rewşa gelê Kurd dikare di qada navnetewî de cihê xwe yê aktuel bigire.

Sîyaset bê abori nabe. Aboriya bê karsazan jî tune ye. Dîvê ev her du tîşt bi hev re werin bikaranîn. Ti dewlet bê organizasyonên sivil birêve naçe. Divê em li ser avakîrîna rêxîstînek an jî organizasyoneke karsaziya Kurd bixebitin. Herwiha divê ew rêxistina karsazî ya ku were damezrandin ji hemû fikrên kurdî re vekirîbe. Ji kîjan perçê Kurdistanê dîbe bîla bîbe, nêzîkê kîjan partiyên Kurdan dibe bila bibe, dîvê Kurdên karsaz di nav sala 2012yê de xwe bîgîhînên rexistinek an jî organizasyonek. An organizasyonên lokal, an organizasyonên netewî, an jî organizasyoneke navnetewî bê avakirin. Divê Karsazên Kurd raste rast têkiliya wan bi hev re çêbe. Bi alîkariya hemû medyaya kurdî divê em bo avakirina organizasyona karsazên Kurd dest bi xebatê bikin.

Bi hêviya welatekî azad û wekhevî û demokrasiya bi pratîk û ne teorîk. Bi hêviya netewekî xwediyê hemû organizasyonên ku pêwistiya wan di hemû beşên jiyanê de hene.

Di ciwaniya xwe de soz dan hev...

Mihemed û Mirwet piştî 35 salan gihiştin hev

Ferman Çomanî Qeladizê

Beriya 35 salan Mihemed Ehmedî (59) û Mirwet Ebasî (50) soza "emê bo hev bin, an emê nezewicin" dabûn hevdu. Kesûkarên van herdu evîndaran bi dirêjahiya van 35 salan di rêya hevgihiştina wan de asteng bûn. Lê di meha borî de herdu evîndar ketin qefesa zêrîn a hevjîniyê. Ev herdu evîndar niha di xaniyekî biçûk de li bajarokê Qeladizê li Başûrê Kurdistanê meha hingivî derbas dikin.

Mihemed ku di nava xelkê navçeyê û xizmên xwe de bi "Hacî Ayşe Reşê" naskirî ye, çîroka evîndarbûna xwe bo Rûdawê vegot: "Mala Mirwetê li gundê Bestestên ê girêdayê navçeya Sengese bû û bi serdanê hatibû Qeladizê. Dayika wê keça xalê min e û dema vegeriyan dayika min got divê tu ligel wan biçî. Em di rê de axivîn û ketin davên evînê û min ew razî kir ku bi min re bizewice."

Mihemed heyam heyam ji Qeladizê diçû Bestestên bo dîtina evîndara xwe. Piştî çar salan Mihemed diçe xwazgîniya Mirwetê, lê kesûkarên wê doza 3 keçên biçûk li himber Mirwetê dikin: "Tevlî ku mirovên me qayil bûn, lê ez razî nebûm ku ev keç bibin qurban. Ez careke din jî çûm xwazgîniyê û dayika wê her qayil nebû."

Malbata Mirwetê berî 22 salan berê xwe dide Rojhilatê Kurdistanê û li gundê Mîraweyê yê girêdayî qezaya Serdeşt bi cîh dibe. Lê vê dûriyê tiştek ji evîna van herdu evîndaran kêm nekir û bêtirî berê ji hevdu hez dikin. Mihemed dibêje: "Di vê demê de hertim haya me ji hevdu hebû û me rewşa hevdu pirs dikir. Dema Mirwet bi serdan dihat, me bi telefonê ligel hevdu diaxivî."


Mirwet û Mihemed

Wêne: Rûdaw

101 misqalên zêr…

Mihemed Piştî 35 salên evîndariyê careke din diçe xwazgîniya Mirwetê, lê vê carê kesûkarên wê qayil bûn: "Min Mirwet li Îranê li cem melayekî mehr kir û paşê min ew anî Qeladizê û li dadgehê girêbesta hevjîniyê çêkir." Mihemed herwiha got "min ew li ser 101 misqalên zêr mehr kiriye. Lê min 11 misqal bo wê kirîne û 90 misqalan jî deyndar im."

Mirwet Ebas jî bi şermokî dibêje "tevlî ku ez ji Mihemed dûr jî bûm, lê min dizanî ku ew ne zewicî ye û li hêviya min maye. Loma her kesê ku dihat xwazgîniya min, min ew bi hênceteké red dikir. Me soz dabû hevdu."

Mirwet piştî ku hat mehr kirin, rêya qaçax a sînorê navbera dewleta Îran û Îraqê di 3 demjimêran de derbas kir, heta ku giha Mihemed. Niha ew di xaniyekî du odeyî de dijîn. Mihemed dibêje "evîna me piştî 35 salan roj bo rojê bêtir nû dibe. Ji xweşiyan hemû tehliyên berê ji bîra me çûne."

Mihemed dibêje çend caran ji wî re gotine Mirwetê birevîne, lê wî red dikir, "ji ber ku ez piştrast bûm ku emê rojekê bigihin hev." Mirwet jî bi heman şêweyî dibêje "xelkê digotin xwe ligel wî bide revandin. Di temenê ciwaniyê de ev daxwaz ji min bikira ez ligel wî diçûm, lê piştre ez poşman bûm."

Tevlî ku kesûkarên wan bo avakirina vî xaniyê ku lê dijîn arîkariya wan

> "Dibêjin dayika min bi wî şertî dabûn bavê min, ku eger keçeke wan çêbû, ew wê keçê bidin xortekî malbata dayika min."

kirine jî, lê ti dahateke wan tine. Mihemed mûçeyekî mehane werdigre ku tenê 75 hezar Dînar e (60 Dolar) û îmkanên wî yên karkirinê jî tine, loma ew doza arîkariyê ji hikûmetê dike. Mihemed nikarîbû daweta xwe û Mirwetê jî li dar bixe, "me govend saznekir, tenê mirovên me yên nêzîk hatin û me hinek wêne girtin. Ji aliyekî temen û ji aliyekî din jî mesela darayî asteng bûn bo sazkirina ahengê, yan me dixwest em dawetê bikin."

Ji ber meziniya temenê wan, hêviyên çêbûna zarokan bo herdu evîndaran kêm e, lê dîsa jî hêvî dikin ku xweda zarokekî bide wan û dibêjin, "eger keçeke me çêbû, emê rê lê negirin û divê ew bi xwesteka xwe bizewice."

Piştî 55 salan hatin berdan

Fatê û Ayşê di dergûşê de mehr kirin

Ferman Çomanî Sengeser

Li devera Raperîn, li Başûrê Kurdistanê, bi hewlên çalakvana mafê jinan, Fewziye Mela Nebî, tenê îsal 95 keçên ku bi zarokatî hatine mehrkirin, karîne berdana xwe bidin qebûlkirin û azadiya xwe bistînin. Fewziye Mela Nebî kariye heta niha 150 keçên di vê rewşê de bide berdan. Du keçên ku van rojan bi arîkariya Fewziye xwe dane berdan, Fatê Resûl Mistefa (55) û Ayşê Şêxe (59) ne. Her yek ji wan ev 55 sal in ku çaverê bûn, heta ev kesên ew bi zarokatî mehr kiribûn razî bûn ku wan berdin.

Beriya 55 salan, dema Fatê ji dayik bû, ew li xortekî hat mehrkirin. Fatê dibêje: "Dibêjin dayika min bi wî şertî dabûn bavê min, ku eger keçeke wan çêbû, ew wê keçê bidin xortekî malbata dayika min. Wate, berî ku ez bêm ser dinyayê, bazara min kiribûn û dema ez hatim ser dinyayê, wan rasterast ez li pismamekî dayika min mehr kirim û berî mehekê ez berdam."

Fatê heta niha nezewicî ye. Heft salan berê jî, dema bavê wê wefat kir, ew bi tenê ma û niha li gundê Derekotrî ye girêdayî navçeya Sengeser di xaniyekî axê de dijî û bo peydakirina pariyê jiyanê jî du çêlekan xwedî dike. Ew dibêje: "Ev kesê ku ez lê hatibûm mehrkirin, gellekî daxwaz kir ku ez pêre bizewicim, lê ez pê razî nebûm û min hertim xwe jê dûr dikir û her cîhê ew diçûyê ez nediçûm wir." Ev kesê ku Fatê lê hatibû mehrkirin, bavê xort û keçekê ye. Fatê dibêje heta wê roja ku ew berda jî, vî zilamî her dixwest ew bizewicin: "Eger ez di dergûşê de lê mehr nekiribûma, ezê pê re zewicîbûme. Lê eger min daxwaz bikira, wî ez bernedidam û min jî wê şerm bikira ku doza berdanê bikim. Lê niha ku ez hatime berdan, êdî temenê min mezin e û ez naxwazim bizewicim."


Wêne: Rûdaw
Ayşe Şêxe


Wêne: Rûdaw
Fatê Resûl Mistefa

Ayşe Şêxe bi heman şêweyê Fatê bi zarokatî, di temenê 4 salî de, hatiye mehrkirin. Ayşe ligel Fatê hatiye berdan û li heman gundî jî dijî. Ayşe dibêje: "Dema mamê min jin anî, ez û keçeke din li şûna jina mamê min dan. Min jî ji ber kesatiya bav û mamê xwe ti carî doza berdanê nekir, dilê wan ji min re girîng bû. Ew kesê ez lê hatibûm mehrkirin jî ez bernedam, tevlî ku 9 zarokên wî jî hebûn."

Adetên eşîrî

Ayşeya niha 59 salî li mala birayekî xwe dijî û ji hikûmetê dixwazê ku mûçeyekî mehane bide wê. Axa Şêxe (37) erkê xwedîkirina Ayşê girtiye ser milê xwe. Ew dibêje: "Ji ber zalbûna adetên eşîrtî, kesî keç û xwişkên xwe nedikirîn heta dizewicîn, loma me jî xwişka xwe nekirî. Bêguman ev mehrkirin jî sedemek bû ku xwişka me nezewice."

Çalakvana mafên jinan ya ji bajarokê Sengeserê, Fewziye Mela Nebî, ku bêtiriya demên xwe bo rizgarkirina van keçên ku bi zarokatî hatine mehrkirin terxan kirine, ku ew bi xwe jî yek ji van bû, dibeje ku niha navê bêtirî 100 keçan li cem wê hene û ew bo berdana wan dixebite. Fewziye derbarê van herdu keçên bi temen dibêje: "Min dît ku temenê van herduyan kamil bûye û min zanî ku ew şerm dikin doza berdanê ji mezinan bikin. Loma me ji desgirên wan xwest ku ew wan azad bikin. Bi rastî mixabin ku ji ber zalbûna adetên eşîrtî kesûkarên wan jî berê neçûne keçên xwe bikirin, loma heta niha mane û nezewicîne û bûne qeyre [keçên ku temenê zewacê derbas kirine – Rûdaw]."

Pirsa Kurd, ol û nîjadperestiya desthilatê - I

Selahattin Çelîk



Bêguman dîroka olan bi dîroka mirovan re hevrast diçe. Ol hêmaneke bingehîn a jiyana civakî ye. Û rast e ku ol bi peyamên dadmendî û wekheviyê derdiketin. Lê di pratîkê de encam berevajiya van peyaman e. Desthilatdar, dagirker û mêtinger ol û baweriya girseyan ji bo berjewendiyên xwe bi kar tînin.

Em dûr neçin, di dîroka nêzîk de rewşa Kurdan bidin ber çavên xwe. Her çar dewletên serdestên Kurdistanê xwedêgiravî bi baweriya Îslamê tevdigerin. Her tim qala dadmendiya Îslamê û biratiya Misilmanan dikin. Lê ev çi dadmendî û biratî ye ku her tim li dijî Kurdan e; yên din azad, Kurd kole ne; yên din dewlemend, Kurd hejar in; ziman û çanda yên din azad, lê ya Kurdan qedexe ye.

Em baş zanin ku gava desthilatên Tirkye, Îran, Îraq û Sûriyê komkujî li dijî Kurdan dikirin, peyamên îslamî bi kar dianîn. Ji 1880î heya demên dawî kesayetên olî rêberiya berxwedan û raperînên Kurdan kiribûn. Şex Ubeydullah, Şex Seîd, Seyîd Riza, Qazî Muhammed û Mistefa Barzanî serokên olî bûn jî. Zêdeyiya wan, ji aliyê xwedêgiravî Misilmanan hatibûn daleqandin. Li Tirkiye, Îran, Îraq û Sûrîyê ti zanyarên îslamê ev bûyer neanîne rojeva xwe, ti gotinên wan li ser tine ne û hêjî darvekirinan û veşartina termên serokên Kurdan şermezar nakin û ti nakokî di nav tevger û helwesta xwe de nabînin.

Di 1924ê de li Elkê (Beytûşşebap) eşîran li pêşberî arteşa tirk li ber xwe dan. Ji aliyê Sêrtê, di ser Berwarî de, yekîneyên artêşa tirk ber bi Elkê ve diçûn. Di pêşiya leşkeran de melayekî dengxweş hebû. Bi dengekî zîz û bilind Quran dixwend. Vê jî bandor li Kurdan dikir. Lê li leşkerên tirk nedikir, wan komkujiya xwe berdewam dikirin. Di 1984ê de, li devera Elkê, gundiyekî pîr ji eşîra Jirkiyan ev bûyera balkêş û sosret ji min de got. Wî bi xwe hingê şahidiya bûyerê kiribû.

Li Kurdistana Rojhilat leşkerên Xumeynî li ser navê Îslamê Kurd gulebaran dikirin. Wêneyên gulebarankirinê li dinyayê dibûn wêneyên yekemîn yên salê. Îran li ser navê Îslamê tekoşerên kurd darvedikir û hêjî dike, him jî bi awayekî qebûxwestine.

Helepçe, sal 1988ê, êdî di mejiyê me de, bi awayekî ku qet dernekeve cîh girtiye. 5 hezar Kurdên bêguneh bi çekên jehr hatin qirkirin. Saddam Huseyn di heman salê de komkujiyên xwe berdewan kirin. Nêzîkî 200 hezar Kurd hatibûn kuştin. Ji xaçperestan çek dikirîn, birayên xwe yên misilman, lê yên ne ji nîjada xwe, qir dikirin. Çi bû? Konferansa Dewletên Misilman, bi yek gotinê be jî, komkujî û nîjadkujî şermezar nekirin. Ji ber ku yên hatibûn kuştin Kurd bûn.

> **Her tim qala dadmendiya Îslamê û biratiya Misilmanan dikin. Lê ev çi dadmendî û biratî ye ku her tim li dijî Kurdan e; yên din azad, Kurd kole ne; yên din dewlemend, Kurd hejar in; ziman û çanda yên din azad, lê ya Kurdan qedexe ye.**

Em hêjî pêve herin: Kenan Evren dibe ku di jiyana xwe de bergê Quranê ranekiriye, eşhedanînê nezane, ti caran nimêj nekiriye, lê di serdema serokdewletiya xwe de, di civînên xwe de, ji Quranê ayet dixwendin û digot ku "şervanên kurd xaçperest û ermenî ne."

Ez bi sedîsed jê bawer im ku Tansu Çiller nezane Kabe li kû ye û berê wê bi kû derê ve ye. Lê serokê dezgeha Diyaneta Tirk li pişt vê kesa gemar disekinî û peyamên kiret weke "rakirina termên kesên bi AIDSê dibe, lê ya şervanên Kurd nabe" didan. Û ev kes xwedêgiravî berpirsiyarê serekê ola Îslamê bû.

Balafirên tirkan ayetên olî diavêtin her gund û bajarên Kurdan. Bi tamîmên Diyanetê melayên mizgeftan li dijî tekoşîna Kurdan weaz didan û hêjî didin. Ji Baasê heya çepgir û bizavên olî yên tundrew, di nexşeyên Ereban de Kurdistana Başûr û Rojava di nav xaka Ereban de ye. Herçiqas li Başûr herêma xweser hebe jî. Li nexşeya Rojhilata Navîn binêrin, ka çend dewletên ereban hene? Gellek ji wan, dev ji komhejmara Kurdan berde, ji bajarê Amedê jî biçûktir in. Misilmanên xwedêgiravî birayên me, herêmeka xweser jî ji me de zêde dibînin.

Li belavokên El-Qaîde binêrin, gelên kole û bindest ên misilman tên rêzkirin: Afganîstan, Îraq, Bosna, Çeçenîstan û her car Filîstin heye, lê ti caran mirov rastî navê Kurdan naye. Weke ku Kurd tine bin, anjî weke ku Kurd ne misilman û ne însan in. Xwedêgiravî El-Qaîde rêxistineke înternasyonalîst ya îslamî bû. Lê eşkere ye ku gava pirsa kurd derketiye pêş, nîjadperestiyê xwe dida pêş û dest.

Diyar e ku di diyardeyê de nakokiyek heye. Di Quranê de ji bo rewadîtina zordariya li ser Kurdan û qedexekirina nirxên wan ên netewî ti peyam tine ne; berevajî wê, dihat destnîşankirin ku "mirovahî ji gelan û êlan pêk dihat" û dîsa dihat diyarkirin ku "mirovê ku li himberî qewma neheq û zilmdar raneweste, nîjadperest e."

Ji Kurdên ji rêzê, heya yên oldar, rewşenbîr û zanyar, erkeka awarte li pêşiya me ye; ku em li ser vê nakokiya bûyerê bisekinin, lêkolîn û hûrnêrînan li ser sedemên wê bikin û encaman jê derxînin û li gorî encaman helwestê wergirin. Him jî bi lezgînî.

Maf û retorîka olî

Mahmut Kilinc



Maf nabin mijara nîqaşan. Eger rapeçek (xesb) li ser mafekî hebe, divê bêgengeşî rabe, derfetê nede hewildanên tûnd û tûjiyê. Di sazûmanên demokratîk de, zagon çarçoweya erk, sûc, ceza û çawaniya sepandinê digrin nav xalên xwe. Herweha qedexekirina mafan nabin mijara xalên makezagonê jî, ku berevajî makezagon çarçoweya serweriya dewletê diçespîne.

Nabe ku mafên miletê kurd jî bibin mijara zagon û makezagonên dagirkerên Kurdistanê. Mixabin rewşa îro ne weha ye, ji ber ku zagonên dagirkeran ne demokratîk in, herweha çandekî demokratîk hêjî li van welatan cîh negirtiye.

Ji ber vê, mixabin gellek caran ji dagirkeran peyamên ji hedê xwe der, tên bihîstin.

Herî dawî Nurî Malikî bal kişand ser makezagonê, ku makezagon rê nade çarenivîsa gelê kurd. Li Bakurê Kurdistanê peyamên weha her roj tên bihîstin. Ev jî ne li ser çarenivîsê, gengeşî negihiştiye wê astê, carinan li ser perwerdeya bi zimanê kurdî, lê pirranî li ser çend mafên "marjînal" e.

Heçku, makezagon peymanên civakî ne, ku ew sazûmana vî welatî diyar dikin. Gellekî girîng e ku makezagonek demokratîk hebe û dewlet û desthilat rêz lê bigre û xalên wê bisepîne.

> **Mitîngerî weha ye, bi mebesta ku pergala xwe bidomîne, wijdan didin aliyekî, dikeve paş perdeya nirxên pîroz.**

Eger ew nebe, rewşek nû derdikeve holê û layên siyasî, an gelek û kêmjimarên wî welatî, mafê wana heye ku helwestek siyasî ya nû bigrin. Ev him mirovî û him jî hiqûqî ye.

Li Îraqê heta îro ne tenê Malikî, hikûmetên berê jî rêz li makezagonê negirtin. Dîktatorekî din li Bexdayê aj dide an nade ew mijarek din e, bicîhneanîna maddeya 140ê ya makazagona Îraqê tenê bes e ku gelê kurd helwestek siyasî ya nû bigre. Heta rêvebiriya Başûr dereng ma. Lewra, desthilata Bexdayê rêz li makezagonê negirt/nagire û ne diyar e ku wê çawa û kîjan çaxî maddeya 140ê bicîh bike.

Niha li Bakur jî gengeşiyek berdewam e. Ji ber ku "makezagonek nû" tê nivîsin, gengeşiyên di vê mijarê de gellekî girîng in. Lê belê fêla hikumetê ne paqiş e, dilê wê tine ye ku di makezagona nû de dev ji nijadperestiyê berde û qet nebe pêşîya perwerdeya bi zimanî kurdî vebe. Jixwe bilêvkirina federasyon, xweserî an statuyekî siyasî wekî daxwazek "heram" tê dîtin û bi ya wan divê kêsên van tiştan dixwazin bêne cezakirin. Him jî xwe dispêrin xweşbêjeyên (retorîk) olî.

Bêfikare gellek caran zimandirijiya parçeyên din yên Kurdistanê dikin. Binêrin, bi navê Prof. Abdulkerim Zeydan aqildanekî hikûmeta tirk li ser helwesta Başûrê Kurdistanê û pirsgirêka Kerkûkê qaşo "fetwayek" çawa dide: "Peyana (teşebbûs) ku bi awayekî federalî an sitema herêmî Îraqê qet bike, herhal (ferz) divê bê tine kirin. Ji kesên dixwazin vî tiştî bikin re bi fiîlî, bi gotin, bi pesandin, bi aborî û hwd. alîkarî ne caîz e. Heta bi kesên weha re divê pêwendî qut bibin û li dijî vana helwestek protestoyî bê stendin. Peyanek weha guneh e û rewa ye ku kesên peyan didin bêne ceza kirin."

Niha li Tirkiyeyê êdî mafên miletê kurd bi nirxandinên olî têne bilêv kirin. Retorîkên olî û mafên miletê kurd di heman hevokê de cîh digrin. Divê mirov bipirse, çi pêwendiya federalizma welatekî wek Îraqê û Tirkiyeyê bi "qet bûna ummetê" ve heye? Mitîngerî weha ye, bi mebesta ku pergala xwe bidomîne, wijdan didin aliyekî, dikeve paş perdeya nirxên pîroz.

Hemî gelên misilman dewletên wana hene, "ummet" bi vê qet nebûye, çima bi nîv-dewleta kurdî qet bibe?

Sedemên lawazbûna bihîstinê



Qerebalixa zêde: *Li tenişta dengê bilind karkirina berdewam dibe sedemê lawazbûna hesta bihîstinê û carna jî ji dibe sedemê kerrbûnê. Dora 30 milyon amerîkî ji ber karên xwe raberî metirsiya ji destdana hesta bihîstinê ne. Lewma ji bo kesên ku li kêleka dengê bilind kar dikin, pispor dibêjin, wergirtina bêhnvedanê yan bikaranîna parêzerê guh pêwist e.*

Birîndarî yan lêdana tund: *Lêdan yan derbên tund li serî carina dibe sedemê livandina hestiyên guhê navîn, yan jî ziyanê digihîne damarekî. Guherîna ji nişka ve ya stresa derveyî, wek firîn yan noqbûna di avê de xeter e, bikaranîna darikên paqijkirina guhê hundir dibe ku bibe sedemê teqandina perdeya guh.*

Derman: *Bandora hinek dermanan dibe sedemê lawazkirina hesta bihîstinê, hinek dermanên dijî bakteriyan, (çareseriya kanserê) lewma divê bi şêwira doktor nebe û ji neçariyê nebe ti dermanek neyê bikaranîn. Herwiha bikaranîna Asprîn ji bo demeke dirêj hesta bihîstinê lawaz dike.*

Nexweşiyên demdirêj: *Hinek nexweşiyên demdirêj ku ne girêdayî guh in dibin sedemê lawazkirina bihîstinê, ew jî ji ber kêmbûna hatina xwînê ji bo guhê navîn û mejî wek nexweşiyên dil, şekir û daketina bergiriya laş.*

Dengê bilind yê ji nişka ve: *Ji ber dengê pirr bilind û ji nişka ve (wek teqeya demançe, teqîn, lîstikên agirînî) dora ji sedî 71ê ciwanên amerîkî asta bihîstina wan nizim e.*

Zimîniya aheng û konseran: *Dengê stranên bilind, dû re di guh de dubare dibe, (jê re tê gotin zimînî) carna rêjeya bilindiya dengê konserekê digihe 110 dîsîplan, ew jî ewqasî bilind e ku bibe sedemê ji destdana bihîstinê piştî 15 xulekan. Ji destdana bihîstinê rû dide ger kesek ji bo demeke dirêj li pêşber dengekî 85 dîsîplî de be.*

Headphone: *Di dema guhdarîkirina muzîkekê yan her tiştekî bi headphone, yê li tenişta te, pêwîst e dengê wê kêm bikî, bilindiya dengê headphone, bikaranîna wê ji bo demeke dirêj, dibe ku bibe sedemê ji destdana bihîstinê.*

Kombûna mûma di nava guh de: *Mûma ku di nava guh de heye, ji pîsîtî û bakteriyan kanalê diparêze, lê carina ew mûm kom dibe û req dibe, ev jî li ser bihîstinê bandorê dike û dibe ku guh azar bike jî.*

Nexweşiyên zarokan: *Hinek nexweşiyên zarokan bandorê li ser bihîstina zarokan dikin. Mînak: kulbûna guhê navîn dibe sedemê qelsiya bihîstinê.*

Pîrî: *Ligel zêdebûna temen hêza bihîstina guhan lawaz dibe, ger mirov di tevahiya temenê xwe de guhên xwe parastibin jî her lawaz dibin. Rêyek tune ji bo girtina rê li ber lawazbûna bihîstinê li cem kesên pîr, lê rê hene ku vê yekê kêm bikin, wek çareseriyên pizîşkî.*

Nehiştina qelewiyê bi rêya bacê



Yek ji mamosteyên diyar yên beşa saxlemiya giştî ya Zanîngeha Oxfordê ji hikûmeta Brîtaniya daxwaz kir baceke zêde bavêje ser xwarinên ku ziyanê digihînin saxlemiya giştî û brîtaniyan qelew dikin.

Dr. Michael Rainer dibêje pêwîst e bacekî ku bi qasî du caran li nirxê wan be, li ser vexwarinên xazî û têr dohn bê danîn.

Dr. Rainer eşkere kir ku ji her çar brîtaniyan ya yek qelew e yan jî giraniya wî zêde ye. Ev jî wisa dike dezgeha xizmetguzariya tendirustiyê ya niştimanî salane 8 milyar Dolaran zerer bike.

Navbirî navê vexwarinên ku divê bac li ser wan bê danîn diyar kirine û herwiha bac ji ser fêkî û sewzeyan (şînkatiyan) bê kêmkirin.

Berê Denmark bac li ser dohn daniye û xwarinên ku rêjeya dohn di wan de bilind e giran kiriye, herwiha li Fransayê jî bac li ser Pepsi û Coca cola hatiye danîn, ev jî salane 400 hezar kesan ji qelewiyê diparêze û du hezar kesan jî ji mirinê diparêze.

Dr. Rainer dibêje: "Ne girîng e xwarin germ yan sar be, ji xwarinên lezgîn yan xwaringehan be, tiştê girîng ew e pêwîst e bacekî zêde li ser her xwarinekê bê danîn ku ziyanê dide tendirustiya mirov, divê ji xwarinên bi doh bê destpêkirin heya xwarinên şêrîn û şor, ger ev tedbîr neyên girtin jî êdî rêjeya qelewiyê du caran li niha zêdetir dibe."

Xaçepirs

Çeperast: 1-Misilman ji filehan re dibêjin, xwedênenas, ate – Boyax kir, rengo rengo kir, neqiş kir. 2- Agir e, dişewitîne, xeter e – Di zimanê tip ê de arkun, namûsa jinê (berepaş) – Raketin, nivistin, di xew re çûn. 3- Zîvronek, fitlonek – Kurtkirina navê Zeynep (berepaş) – Mektûp, reşbelek. 4- Mirovî, mirovatî – Notayek (berepaş) – Stranên bê xwedî, stranên gelêrî û xwedî ne diyar. 5- Li Pakistanê bajarek (berepaş). 6- (Îmmanuel .....) fîlozofekî Alman ku di sala 1724 an de çêbûye – Bi zimanê Swêdî axavtin, peyivîn. 7- Kulîlkek zer û bîhnxweş – Heke, eger, meş, seyran. 8- Damar, reh, kok – Pê mû tên hilkirin, meqesê mûhilkirinê. 9- Fêkîyek kesk û şîrikî – Navê dans û govendek Îskoçî. 10- Navekî jinan, jina nermik – Sê tîpên gotina "revok".

Serejêr: 1- Valakirin, wêrankirin, xirakirin. 2- Êş, jan, agirpêketin – Adet, tore, çand. 3- Îmkan, mecal, derfet – Du tîpên gotina "car". 4- Ajansa Anadolû yê – Xilas, bê kêmasî, tevahî, erê. 5- Li der û dora Mêrdînê kêmneteweyek nîv Kurd û nîv Ereb – Heywanek bi strî, derhêner Bahman Gobadî ew firandibûn ezmanan. 6- Kesê ku çop û zibil ji kolanan dide hev (berepaş). 7- De Janeîro,duyemîn bajarê mezin li Brezîlyayê – Agir, namûs, heya – Deng, awaz, sewt. 8- Bi rengên cuda boyaxkirî, neqişandî, rengane (berepaş). 9- Kesên ku goşt naxwin, pincarxur (berepaş). 10- Destnîşankirina tiştekî – Îş, xebat, fêde – Bangkirina li dû zilaman - Li Swêd, Norwêç û Danîmarkayê sendîqeya karkiran. 11- Çêbû, hat dinyayê, şîn hat. 12- Deng, awaz. 13- Tîyatro, lîztika ser dikê. 14- Bangdana melê, gazîya ji bo nimêjê. 15- Navekî mêran, navdar. 16- Xwedîyê huner, mahîr, pispor (berepaş).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1						■		■								
2				■							■					
3						■						■				
4							■			■						
5		■		■												
6					■											
7							■									
8			■													
9						■				■						
10							■									

Bersivên hejmara 146

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	H	E	R	I	M	A	N	D	I	N	■	Ç	A	R	D	E
2	E	M	Î	N	■	R	E	■	R	A	Z	A	N	D	I	N
3	M	E	N	D	O	■	R	R	■	Z	A	V	A	■	Ç	A
4	K	R	■	E	T	A	M	E	Ş	■	R	Î	Z	N	E	X
5	A	■	E	K	O	L	O	J	Î	K						
6	R	O	B	O	T	■	Ş	E	D	A						
7	Î	S	A	■	R	E	K	N	O	B						
8	■	A	R	B	O	Q	■	E	■	A						
9	O	M	E	■	P	A	Ş	M	Ê	R						
10	R	A	D	E	S	T	Î	■	M	E						

Rojbûn an jî şahiya te ye û tu jî dixwazî wêneyê xwe li vir bibînî? Ji me re bişîn: info@rudaw.eu



Rewend dixwaze bizîvire Kurdistanê

Silav hevalno, ez Rewend im, 9 salî me û di pola sêyem de dixwînim. Ez ligel malbata xwe li welatê Norwêcê dijîm. Ez ji çêkirina wêneyan gellekî hez dikim. Hûn dizanin mamoste gellekî xwe di ber me de diwestînin û kedê di ber me de didin. Lewma dema ez mezin bûm, ez dixwazim bibim mamoste. Ez heya niha çar caran çûme Kurdistanê, gellekî kêfa min ji Kurdistanê re tê û ez dixwazim ku dêbavên min bizîvirin Kurdistanê. Ez nizanim hûn ji kîjan stranan hez dikin, lê ez hem ji dengê Şakîra, hem jî ji stranên Ezîz Weysî gellekî hez dikim.

Eger dayik şad be, zarok jî şad e...

Li gor lêkolîneke nû, şadî û kêfxweşiya dêbavan di jiyana rojane de, bandorê li ser şadî û kêfxweşiya zarokan jî dike.
Lê şadî, an jî neşadiya bavê, bi qasî dayîkan bandorê li ser zarokan nake. Lêkolîn diyar dikin eger dayîk di nav malê de hertim kêfxirab bin, zarok jî li derve, li dibistanê nebextewar dibin û têkiliyên wan ên sosyal jî xirab dibin.



Hejmaran girê bide





Tiştanok





Amedekirina rûpela zarokan: Sevda Şafîk